

T.C.

İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ BİLİM DALI

**EVLİLİKTE BEKLENTİLER İLE CİNSİYET ROLÜ
TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Saliha Fatma BAL

**İstanbul
Haziran-2021**

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ BİLİM DALI

EVLİLİKTEN BEKLENTİLER İLE CİNSİYET ROLÜ
TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Saliha Fatma BAL

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Meşküre Hülya KARAGÜVEN

İstanbul

Haziran-2021

TEZ ONAYI

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Aile Danışmanlığı ve Eğitimi Anabilim Dalı, Aile Danışmanlığı Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman Doç. Dr. Meşküre Hülya KARAGÜVEN

Üye Dr. Öğr. Üyesi Besra TAŞ

Üye Dr. Öğr. Üyesi Elif Esra ARIKAN

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Enstitü Müdürü
Prof. Dr. Ali GÜNEŞ

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek lisans tezi olarak “**Evlilikten Beklentiler ile Cinsiyet Rolü Tutumları Arasındaki İlişki**” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlandığı aşamaya kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı, bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

Saliha Fatma BAL

ÖN SÖZ

Araştırmamda bana destek veren, yol gösteren, sorduğum her soruda katkısını ve ilgisini eksik etmeyen değerli tez danışmanım Doç. Dr. Meşküre Hülya KARAGÜVEN'e teşekkürlerimi iletmeyi bir borç bilirim.

Her zaman olduğu gibi tez sürecimde de beni yalnız bırakmayan, her zaman desteğini hissettiğim, hayattaki en güzel nasibim olan sevgili eşim Cihat BAL'a teşekkürlerimi sunarım.

Bana her zaman güvenen, her koşulda benimle olduklarını bildiğim, varlıklarına şükrettiğim canım aileme; babam Halil İbrahim BAŞER'e, biziilmekilmek dokuyan değerli annem Hülya SEVİM'e, her şeyimi paylaştığım abladan öte bana her zaman can olan Hayrunnisa Hacer ERCAN'a ve desteklerinden ötürü eniştem Sertaç Ercan'a, biricik erkek kardeşim Ahmed Fadlullah BAŞER'e ve canım kardeşim Latife Reyhan BAŞER'e teşekkürlerimi sunarım.

Saliha Fatma BAL

İstanbul-2021

ÖZET

EVLİLİKTEN BEKLENTİLER İLE

CİNSİYET ROLÜ TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Saliha Fatma BAL
Yüksek Lisans, Aile Danışmanlığı ve Eğitimi
Tez Danışmanı: Doç. Dr. Meşküre Hülya KARAGÜVEN
Mayıs-2021 - 84 Sayfa

Şehirleşme hayatına ve toplumsal cinsiyet rollerine dair değişimlerin kaçınılmaz olduğu bu dönemde, öne çıkan kavramlardan birisi de evlilik beklentisidir. Evlilik beklentisi üzerine yapılan çalışmalar literatürde sınırlı sayıdadır. Evlilik beklentisi ve toplumsal cinsiyet rolü tutumları arasındaki etkileşimi konu alan bu çalışma daha önce araştırılmamış özgün bir çalışmadır. Bu çalışmada evli ve bekar bireylerde toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve evlilik beklentisi arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu çerçevede yapılan çalışmaya 399'u kadın ve 112'si erkek olmak üzere toplam 511 kişi katılmıştır. Veri toplamak amacıyla inceleme yürüten kişi tarafından oluşturulan Kişisel Bilgi Formu (Ek-1), Evlilik Beklentisi Ölçeği (Ek-2), Toplumsal Cinsiyet Roller Ölçeği (Ek-3) kullanılmıştır. Bilgilerin toplanması ile birlikte, istatistik analizleri SPSS20 programı ile yapılmıştır. Örneklem topluluğunun demografik değişkenlerini açıklamak için frekans değerlerine ve yüzde değerlerine bakılmıştır. Evlilik beklentisi ve demografik değişkenler arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla t testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Toplumsal cinsiyet rolleri ve evlilik beklentisi arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla da korelasyon ve regresyon analizleri yapılmıştır. Araştırma bulgularına göre evlilik beklentisi ve toplumsal cinsiyet rol tutumları arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki bulunmuştur. Araştırmaya göre eşitlikçi cinsiyet rol tutumu arttıkça evlilik beklentisinin de arttığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Aile, Evlilik, Evlilik Beklentisi, Cinsiyet, Toplumsal Cinsiyet Roller

ABSTRACT

**THE RELATIONSHIP BETWEEN EXPECTATIONS FROM
MARRIAGE AND GENDER ROLE ATTITUDES**

Saliha Fatma BAL

Master's Degree, Department of Family Counseling and Education

Thesis Advisor: Doç. Dr. Meşküre Hülya KARAGÜVEN

May-2021 84 Pages

One of the prominent concepts is the marital expectation in this time when changes in urbanization life and gender roles are inevitable. Studies on marriage expectancy are limited in the literature. This is an original study that deals with the interaction between marital relationships and gender role attitudes. In this study, the relationship between gender role attitudes and marriage expectation in married and single individuals was examined. Furthermore, studies on the relationship of the two variables with some demographic variables (number of children, gender, marital status, age, education level, and income level) were also included in the study. In order to acquire data, "Personal Information Form", "Marriage Expectation Scale", "Gender Roles Scale" were used by the author. Along with the data acquisition, statistical analyzes were calculated with SPSS20. Frequency values and percent values were examined to explain the demographic variables of the sample population. T-test and one-way analysis of variance (ANOVA) were used to reveal the relationship between marriage expectation and demographic variables. Correlation and regression analyzes were also conducted to reveal the relationship between gender roles and marriage expectation.

Keywords: Family, Marriage, Marriage Expectation, Gender, Gender Roles

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAYI	i
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ.....	ii
ÖN SÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ.....	ix
KISALTMALAR	xi

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Problem Cümlesi.....	4
1.3.1. Alt Problemler	4
1.4. Araştırmanın Önemi	5
1.5. Varsayımlar	5
1.6. Sınırlılıklar.....	5
1.7. Tanımlar.....	6

İKİNCİ BÖLÜM

AİLE, EVLİLİK VE CİNSİYET ROLLERİ	7
2.1. Aile Kavramı	7
2.1.1. Aile Yapısı ve Özellikleri	8
2.1.2. Aile Türleri ve Özellikleri.....	9

2.2.Evlilik Kavramı.....	10
2.2.1. Evliliğin amacı ve işlevleri	11
2.2.2. Türk toplumunda Aile ve Evlilik	12
2.2.3. Evlilik Beklentisi.....	14
2.2.4. Evlilik Beklentisi ile ilgili Kuramsal Çerçeve.....	17
2.3.Cinsiyet Kavramı	20
2.3.1. Biyolojik Cinsiyet	20
2.3.2. Toplumsal Cinsiyet	21

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ.....	28
3.1.Araştırma Modeli.....	28
3.2. Evren ve Örneklem.....	28
3.3. Veri Toplama Araçları	28
3.3.1.Kişisel Bilgi Formu (Anket)	29
3.3.2.Evlilik Beklentisi Ölçeği	29
3.3.3.Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği.....	29
3.4. Verilerin Toplanması.....	30
3.5. Verilerin Analizi ve Yorumlanması	30

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI.....	31
4.1.Kullanılan Ölçeklerin Güvenilirlik Çalışması Bulguları	31
4.2.Demografik Değişkenlere İlişkin Frekans Tabloları.....	32
4.3. Ankette Yer alan İfadelere Verilen Cevaplara İlişkin Frekans, Yüzde Dağılımları, Ortalama ve Standart Sapma Bulguları.....	38

4.4.Toplumsal Cinsiyet Rollerı Tutum Ölçeği'ne İlişkin Analizler	44
4.4.1. Toplumsal Cinsiyet Rollerı Tutum Ölçeği Ortalama ve Puan Dağılımları	44
4.4.2.TCRTÖ ile Alt Boyutlarının Puan ve Ortalamalarının Demografik Değişkenlere Göre Dağılımı	46
4.5. Evlilik Beklentisi Ölçeğine İlişkin Demografik Bulgular	49
4.6.Toplumsal Cinsiyet Rol Tutumları ve Evlilik Beklentisi Arasındaki İlişki Analizleri	52

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER.....	54
5.1. Sonuç	54
5.2. Konu ile ilgili Araştırmalar ve Tartışma.....	56
5.3. Öneriler	58
KAYNAKÇA	59
EKLER.....	67
Ek-1: DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU	67
Ek-2: EVLİLİK BEKLENTİSİ ÖLÇEĞİ	68
Ek-3: TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUM ÖLÇEĞİ.....	70
Ek-4: EVLİLİK BEKLENTİSİ ÖLÇEĞİ KULLANIM İZİNİ	72
ÖZGEÇMİŞ.....	73

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 4.1: Ölçeklerin Güvenilirlik Analizi Sonuçları.....	31
Tablo 4.2: Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Dağılımları.....	32
Tablo 4.3: Katılımcıların Yaşa Göre Dağılımları.....	32
Tablo 4.4: Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Dağılımları.....	33
Tablo 4.5: Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Dağılımları.....	33
Tablo 4.6: Katılımcıların Gelir Düzeylerine Göre Dağılımları.....	33
Tablo 4.7: Katılımcıların Çocuk Sahibi Olma Durumlarına Göre Dağılımları.....	33
Tablo 4.8: Evli ve Bekar Katılımcıların Ev İşlerinde Sorumluluk Alma Durumlarına Göre Dağılımları.....	34
Tablo 4.9: Kadın ve Erkek Katılımcıların Ev İşlerinde Sorumluluk Alma Durumlarına Göre Dağılımları.....	35
Tablo 4.10: Evli ve Bekar Katılımcıların Çocuk Bakımında Sorumluluk Alma Durumlarına Göre Dağılımları.....	36
Tablo 4.11: Kadın ve Erkek Katılımcıların Çocuk Bakımında Sorumluluk Alma Durumlarına Göre Dağılımları.....	37
Tablo 4.12: Evli ve Bekar Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Çocuk Bakımında Sorumluluk Alma Dağılımları.....	37
Tablo 4.13: Evlilik Beklentisi Ölçeğine ilişkin Frekans, Yüzde Dağılımları, Ortalama ve Standart Sapma Bulguları.....	41
Tablo 4.14: Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeğine ilişkin Frekans, Yüzde Dağılımları, Ortalama ve Standart Sapma Bulguları.....	43
Tablo 4.15: Katılımcıların TCRTÖ ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puan Ortalamalarının Dağılımı.....	44
Tablo 4.16: Katılımcıların Cinsiyet Demografik Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Boyutlarının Puan ve Ortalamalarının Dağılımı.....	46
Tablo 4.17: Katılımcıların Yaş Grubu Demografik Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Boyutlarının Puan ve Ortalamalarının Dağılımı.....	47

Tablo 4.18: Katılımcıların Eğitim Düzeyi Demografik Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Boyutlarının Puan ve Ortalamalarının Dağılımı.....	47
Tablo 4.19: Katılımcıların Medeni Durum Demografik Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Boyutlarının Puan ve Ortalamalarının Dağılımı.....	48
Tablo 4.20: Katılımcıların Çocuk Durumu Demografik Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Boyutlarının Puan ve Ortalamalarının Dağılımı.....	49
Tablo 4.21: Katılımcıların Gelir Düzeyi Demografik Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Boyutlarının Puan ve Ortalamalarının Dağılımı.....	49
Tablo 4.22: Katılımcıların Medeni Durum Demografik Değişkeni ile Evlilik Beklentisine İlişkin Bulgular.....	50
Tablo 4.23: Katılımcıların Cinsiyet Demografik Değişkeni ile Evlilik Beklentisine İlişkin Bulgular.....	50
Tablo 4.24: Katılımcıların Çocuk Sahibi Olma Demografik Değişkeni ile Evlilik Beklentisine İlişkin Bulgular.....	50
Tablo 4.25: Katılımcıların Yaş Grubu Demografik Değişkeni ile Evlilik Beklentisine İlişkin Bulgular.....	51
Tablo 4.26: Katılımcıların Eğitim Durumu Demografik Değişkeni ile Evlilik Beklentisine İlişkin Bulgular.....	51
Tablo 4.27: Katılımcıların Gelir Düzeyi Demografik Değişkeni ile Evlilik Beklentisine İlişkin Bulgular.....	52
Tablo 4.28: Evlilik Beklentisi ile Toplumsal Cinsiyet Roller Değişkenleri Arasındaki Korelasyon Tablosu.....	52
Tablo 4.29: Evlilik Beklentisi ile Toplumsal Cinsiyet Roller Değişkenleri Arasındaki Regresyon Analizi.....	53

KISALTMALAR

- TCRTÖ : Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği
EBÖ : Evlilik Beklentisi Ölçeği
TDK : Türk Dil Kurumu

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Bu aşamada araştırmanın konusunu içeren problem durumu açıklanmıştır. Ayrıca araştırmaya yönelik amaç, önem, varsayımlar, sınırlılıklar ve çalışma ile ilgili tanımlar ifade edilmiştir.

Bireylerin sosyalleşmesi ve kişilik gelişimlerinin sağlıklı düzeyde ilerleyebilmesi için etkili yollardan birisi evliliğdir. Evlilik hayatı, hem maddi hem manevi faydalar sağlayan ve etrafına faydalı olan bireyler için iyi bir tercihtir. Araştırma verileri incelendiğinde evliliğin insanları mutlu ve memnun eden bir yanı vardır (Glenn, 1991; Fowers, 1993; Çelik 2006). Evlilik hayatlarında mutluluğu tatmış çiftlerin iş hayatı ve sosyal hayatta da mutluluğu yakalama ihtimalleri yüksektir (Çelik, 2006). Bununla birlikte evlilik; iki insanın kalıcı olarak bir araya geldikleri, çocuklarına ve kendilerine karşı sorumluluklarını yerine getirmeye söz verdikleri, türün devamını sağlayan ve toplumda farklı yapılar gösterebilen evrensel bir kurumdur (Yalçın, 2014). Toplumsal ve kültürel değerlerin yeni kuşaklara aktarımı evlilik bağı ile kurulan ailede başlar. Toplumun devamlılığı için sağlıklı evlilikler gerklidir. Bu nedenle evliliklerin sağlam temeller üzerine kurulması gerekir. Gerek sağlıklı toplum yapısı gerek sağlıklı bireyler oluşturmak için önemli olduğu görülen evlilik konusunda çalışmalar yapmak gerklidir. Ancak literatür incelendiğinde evlilik konusunda yapılan çalışmaların sınırlı sayıda olduğu belirlenmiştir. Evlilik, aile, evlilik beklentisi ve toplumsal cinsiyet rolü tutumları konularında yapılan özgün çalışmaların alana katkısı olabileceği düşünölmüştür.

1.1. Problem Durumu

Aile; kadın ve erkeğin kendi rızaları doğrultusunda hayatlarını evlilik bağı ile bir araya getirerek evlenmek istemeleri ile gerçekleşen bir kurumdur. Aile Türk toplumunun temel taşı olarak kabul edilip, kültürün kabul ettiği kurallar üzerinden

şekil almıştır (Burç, 2018). İki farklı cinsten bireyin kendi rızaları doğrultusunda bir araya gelerek oluşturmuş oldukları bağa evlilik bağı denmektedir. Toplumun devamlılığı açısından çekirdek aile önemli bir yere sahiptir. Toplumsal ve kültürel değerlerin aktarımı ilk olarak ailede başlar. Bu nedenle evliliklerin sağlam temeller üzerine kurulması gerekir. Literatür incelendiğinde evlilik tanımının farklı açıklamaları olduğu görülür. Evlilik; eğitim, aile ve geçmiş birikimleri aynı olmayan bireylerin yaşamlarını birleştirmek için adım atmalarıdır (Baltaş & Baltaş, 1998). Özgüven (2001) evliliği tanımlarken çocuklara ayrıcalık ve önem sağlayan, iki farklı cinsten olan bireyin ortak yönlerini arttıran, bir kurum öncülüğünde gerçekleşen, devlet eliyle kontrol edilen ve bazı haklara sahip olunan resmi bir süreç olduğunu belirtir. Aile birliğinin ne kadar önemli bir yer teşkil ettiği hükümetlerin politika şekillerinde de görülebilmektedir. Aile kavramına daha fazla yer vermektedirler.

Evlilik, neslin devamını sağladığı gibi birlikteliği ve dayanışmayı artıran, cinsel doyumun da olmasını gözeten bir ilişki biçimidir. Toplumda kurulmuş olan ilişkilerden birisi de evliliktir. Evlilik özellikleri topluma ve kültürel değerlere göre farklılaşmaktadır (Sezen, 2005; Tuzcu, 2017). Farklı ilgilere ve isteklere sahip bireylerin bir araya gelerek yaşantılarını paylaşmak ve bebek sahibi olabilmek gibi hedeflerle oluşturdukları sistemi evlilik olarak tanımlamışlardır, bununla birlikte içeriğinde dayanışma, toplumsal onay ve cinsel ihtiyaçların karşılandığı bir kurum olarak tanımlanmıştır (Özügürlü, 2013). Evlilik iki cinsin hem duygusal hem fiziksel olarak birbirine kendini açmasıdır.

Kadın ve erkek iki farklı cinsin toplum içerisinde bir sınıflandırılmaya tabi tutulması doğum anından itibaren başlamaktadır. Zamanla kadınlara ve erkeklere toplum tarafından birçok roller yüklense de, ilk olarak erkeklere mavi, kızlara pembe tercihleri ile başlar bu süreç. Bireylere atfedilen bu rollere toplumsal cinsiyet rolleri denmektedir. Bunlar doğal gelişen süreç olmanın aksine kadın ve erkeğe öğretilmiş davranış kalıplarıdır (Burger, 2006; Dökmen 2018, Vatandaş, 2007). Toplumsal cinsiyete göre toplumun kadın için belirlediği bazı roller vardır bunları kadınsı olarak adlandırarak şunları bekler: ‘‘Empati yeteneği olan, bağımlı, risk ve rekabete girmeyen, çekimser, korunmaya ihtiyaç duyan, yumuşak tabiatlı ve göz önünde olmaktan kaçınan’’ (Kutunis ve Çetinel, 2016). Evin erkeği olarak belirlediği rolleri ise erkeğe benzeyen adlandırarak ‘‘Hakimiyet kurabilen, girişken, bağımsız, sert mizaçlı, rasyonel, rekabet eden, risk alan ve çözüm getiren’’ davranışları bekler.

Kadının sorumluluklarında bayanın yapacağı görevler evin içinde yapılanlar olarak tanımlanmıştır ve ilk yapması gerekenin evi derleyip toplayarak çocuklarının bakımını sağlamasıdır. Erkeğin yapması gerekenler ise dışarıda yapılanlar şeklinde tanımlı olup, önceliği aile üyelerinin maddi geçimini sağlayarak bir otorite sahibi olmaktır. Kadınlara iş hayatında ihtiyaç duyulması ile birlikte kadın ev içinden ev dışına çıkmıştır (Alkan, 2019). Hesselbart (1981)'e göre, toplumun erkeklere yakıştırdığı atılgan, kuvvetli, öncül ve kadına yakıştırdığı narin, duyar sahibi ve işbirliğine açık olmaları gibi özelliklerdir. Kadın ve erkeklere yakıştırılan bu roller onların hem iş hayatını, hem aile yaşamını hem de sosyal ortamındaki konumunu etkilemektedir. Güncel zamanda görülen kadınların yardımsever yapı ile sosyal yardımlara ağırlık vermesi, erkeklerin ise daha çok siyaset ve politika ile ilgilenmesinin en etkili sebebi, toplumsal cinsiyet rollerinin küçüklükten itibaren bizlere aktarılmasıdır.

Evlilik Beklentisi; Aile müessesesi kurulduktan sonra çiftlerin kendi istekleri doğrultusunda evliliklerini hayal etmeleridir. Kişilerin evliliğe dair beklentileri, ilişkilerini nasıl ilerleteceklerine dair inançlar ve aile içindeki roller ile ilgilidir. Evlilikteki bu tarz beklentilerin olması, evliliğin kalitesi ve doyumunun önemli bir belirleyicisidir (Özsoysal, Baş ve Aysan, 2016). Çağ & Yıldırım (2016)'ya göre, araştırmalar evliliğin olumlu etkileri olduğunu göstermektedir. Eşlerin birbirlerine duygusal olarak yakın davranmaları; sevildiğini ve sayıldığını, değerli olduğunu hissettirmektedir. Duygusal, fiziksel ve sosyal yakınlık başarılı bir evliliğin anahtarıdır. Başarılı bir evlilik için bireylerin evlilik doyumu sağlamaları önemlidir. Evlilik Doyumu; evli bireylerin birbirlerine karşı ifade ettikleri sevgi tarzı, iletişim tarzı ve cinsel yönden tatmin olmaları gibi hususlardan aynı zamanda alınan kararlarda kazanç, yaşanan problemlerde ortak çözüme ulaştırmak gibi dış etmenlerin etkileri ile oluşan psikolojik yönü olan bir beklentidir.

Literatür araştırıldığında evlilik beklentisi ve toplumsal cinsiyet rollerini birlikte inceleyen bir çalışmanın olmadığı görülmüştür. Bu terimlerin birbiri ile bağlantılı olduğu ve bu tarz bir çalışmanın alanyazında görünür olacağı düşüncesine varılmıştır. Ülkemizde toplumsal cinsiyet rollerine dair geleneksel etkilerin devam ettiği fakat eşitlikçi bakış açısında olduğu gözlemlenmektedir. Kadın için en önemli olgu çocuk doğurmak olarak görülürken, erkek için ise ailesini korumak ve maddi manevi geçimlerini sağlamaktır. Doğurganlığı olmayan kadın ya da evin

geçimini sağlayamayan erkek, geleneksel bakışın etkisinde kalındığında kabul görülmeyebilir durumundadır (Dökmen, 2018). Bu tarz örneklerin çoğaltılması zor değildir ve her geçen gün toplumumuzda yaşanmaktadır. Bireylere biçilmiş olan kalıp yargılar çoğu zaman üzerlerinde bir baskı oluşturmakta ve eşitlikçi anlayış içerisinde paylaşım yapılamadığında ailelerin toplumsal cinsiyet rolleri altında zorlanmalarına sebep olmaktadır. Bu durum da beraberinde sağlıksız ailelerin çoğalmasını ve evlilik kurumuna bakış açısının zedelenmesine sebebiyet vermektedir. Eşitlikçi cinsiyet rollerinin toplumumuzda baskın olması ile birlikte bireylerin evlilikten beklentilerinin sağlıklı bir şekilde karşılanacağı ve evlilik kurumuna olan güvenin artacağı düşünülmektedir.

Bu ön görülerin doğruluğunu anlayabilmek için bu araştırma içerisinde ‘Evli veya bekar bireylerde evlilik beklentisi ve toplumsal cinsiyet rolleri arasında ilişki var mıdır? Sorusunun cevabı aranacaktır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın hedefi; Bireylerin cinsiyet rolü tutumları ile evlilik beklentileri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırmada evlilik beklentisi ve toplumsal cinsiyet rolleri değişkenleri ile demografik değişkenler açısından da inceleme yapılacaktır.

1.3. Problem Cümlesi

Araştırmanın problem cümlesi “Evli veya bekar bireylerde toplumsal cinsiyet rolleri ve evlilik beklentisi arasında ilişki var mıdır?” şeklindedir.

1.3.1. Alt Problemler

1. Toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ile evlilik beklentisi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

2. Toplumsal cinsiyet rolleri bazı çeşitli demografik özelliklere (çocuk sayısı, cinsiyeti, medeni hali, yaşı, eğitim düzeyi ve gelir düzeyi) göre anlamlı fark göstermekte midir?

3. Evlilik beklentisi bazı çeşitli demografik özelliklere (çocuk sayısı, cinsiyeti, medeni hali, yaşı, eğitim düzeyi ve gelir düzeyi) göre anlamlı fark göstermekte midir?

4. Ev işlerini üstlenme konusunda katılımcıların ifade ettiği fikirler cinsiyetine göre değişmekte midir?

5. Ev işlerini üstlenme konusunda katılımcıların fikirleri medeni hale göre değişmekte midir?

6. Çocuk bakımı konusunda katılımcıların ifade ettiği fikirler cinsiyetine göre değişmekte midir?

7. Çocuk Bakımı konusunda katılımcıların fikirleri medeni hale göre değişmekte midir?

1.4. Araştırmanın Önemi

Değişimin ve dönüşümün sürekli olduğu dünyada, kadın-erkek arasındaki ilişkiler de her zaman değişime uğramıştır ve dikkat çekmiştir. Araştırmacılar tarafından yıllarca üzerine araştırmalar yapılan, popülerliğini koruyan bir konu olmuştur insan ilişkileri fakat değişimler ile birlikte dinamiklerinde değiştiği ve kişilerin algılarının farklılaştığı görülmüştür. Toplumsal cinsiyet rolleri ve evlilikten beklentiler de bu farklılaşmanın bir parçası olmuştur. Bu araştırma evli veya bekar bireylerin evlilikten beklentilerinin toplumsal cinsiyet rollerinden nasıl etkilendiğinin anlaşılması açısından önemlidir. Konuya dair yapılan araştırmalarda evlilik beklentisi ve toplumsal cinsiyet rolleri değişkenlerinin birlikte incelenmediği görülmüştür. Bu açıdan literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.5. Varsayımlar

Araştırmanın veri toplama sürecinde ve değerlendirilmesinde aşağıdaki varsayımlar kabul edilmiştir.

- Araştırma için belirlenen örneklemin evreni temsil ettiği varsayılmaktadır.
- Araştırma süresince kullanılmış olan ölçeklerin amaca uygun olduğu varsayılmaktadır.
- Araştırmaya katkı sağlayan kişilerin ölçek sorularına içtenlikle yanıt verdikleri varsayılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

- Araştırmada uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışma grubu 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Marmara ve Sabahattin Zaim

Üniversitelerinin öğrenci ve yakınlarından oluşan 18-25 yaş grubu bireyleri kapsamaktadır. Çalışma grubu toplamda 399'u kadın ve 112'si erkek 511 kişiden oluşmuştur.

- Araştırmada incelenen ve elde edilen veriler, kullanılan ölçeklerin ölçtüğü nitelik ve ölçeklere verilen cevaplarla sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Cinsiyet: Biyolojik bir kavram olarak doğumdan önce belirlenen ve kişilerin erkek ya da kadın olma durumunu belirten terimdir (Macionis, 1987).

Toplumsal Cinsiyet: Toplumun bireylere yüklemiş olduğu, kadın için farklı erkek için farklı normlar içeren ve kültürden kültüre değişiklik gösteren kavramdır (Macionis, 1987).

Toplumsal Cinsiyet Roller: Toplumun bireylerden beklediği ve sergilemelerini istediği tutumlardır. Kadın ve erkeğin cinsiyetlerine bağlı gösterdikleri davranışlar bu tutumlara göre şekil almaktadır (Dökmen, 2018).

Aile: Yaşamını sürdürmek için ortak bir çatı altında toplanan, birbirlerine kan yoluyla ya da evlilik yoluyla bağlı olan, ekonomik ve sosyal açıdan ortak yönlere sahip bireylerden oluşan bir gruptur (Budak, 2017).

Evlilik: Toplumca onaylanmış, kişilerin ve çocukların birlikteliğini sağlayan, herkese farklı sorumluluklar veren bir bağlayıcı unsurdur (Özgüven, 2000).

Evlilik Beklentisi: Aile olmaya karar veren çiftlerin kendi istekleri doğrultusunda evliliklerini hayal etmeleridir. Kişilerin evliliğe dair beklentileri, ilişkilerini nasıl ilerleteceklerine dair inançlar ve aile içindeki roller ile ilgilidir. Evlilikteki bu tarz beklentilerin olması, evliliğin kalitesi ve doyumunun önemli bir belirleyicisidir (Özsoysal, Baş ve Aysan, 2016).

İKİNCİ BÖLÜM

AİLE, EVLİLİK VE CİNSİYET ROLLERİ

2.1. Aile Kavramı

TDK'ya göre aile; karı, koca, kardeşler ve çocuklar arasında kan bağına dayanan aynı zamanda evlilik yolu ile bir araya gelen çiftlerin oluşturduğu en küçük birimdir. Aile tanımı ailenin yapısına göre iki farklı şekilde yapılmaktadır. İlk aile tanımını dede, babaanne ve bu çiftin henüz evlenmemiş çocukları ile gelin ve torunlarının birlikte yaşadığı geniş aile oluşturmaktadır. İkinci aile tanımını baba, anne ve çocuklardan oluşan çekirdek aile oluşturmaktadır. Bu aile tipi modern aile tipi olarak kabul edilmiştir (Burç, 2018). Son zamanlarda toplumda modern aile tipinin arttığı görülmektedir. Aile, dünya ile tanıştığımız ilk yer ve öleceğimiz zamana kadar da içinde olacağımız bir yapıdır. Kişinin kendi kimlik kazanımı, alışkanlıkları, dini değerleri, kültürel etkileri öğrendiği ilk ortam ailedir (Kavak, 2018). Toplumun temeli olarak kabul edilen aile gelecek nesillerin niteliğini belirlemede önemli bir rol oynamaktadır.

Aile; kadın ve erkeğin kendi rızaları doğrultusunda hayatlarını evlilik bağı ile bir araya getirerek evlenmek istemeleri ile gerçekleşmektedir. Aile Türk toplumunun temel taşı olarak kabul edilip, kültürün kabul ettiği kurallar üzerinden şekil almıştır (Burç, 2018). Aileler toplumu oluşturan temellerdir. Güçlü ve sağlam bir toplum için ailelerin de düzenli ve sağlam temellere dayanmasına ihtiyaç vardır. Toplumu düzenlemek için öncelikle ailelerden başlamak şarttır. Anayasamızın 41. Maddesinde "Aile Türk toplumunun temelidir. Devlet ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlanmasının öğretimiyle uygulamasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar" hükmü yer almaktadır (Ağdemir, 1991). Aileyi ayrıntılı olarak tanımlayacak olursak; evlat edinerek veya kan bağı yoluyla birbirine kenetlenmiş, aynı evi paylaşan, kazaçları ortak olan, karı-koca, kardeşler,

anne ve baba, kız çocuk ve oğlan çocuk gibi canlı iletişimleri olan bireylerin bir araya getirdiği gruptur.

Bireyin ilk tecrübelerini kazandığı, bilgi ve deneyimleriyle yaşamına yön verdiği ve ilk olarak sosyalleştiği yer ailedir (Teke, 2017). Ülken(1991) ise bu konuda aile olmanın farklı bir yönüne vurgu yapmıştır. Aile bireyleri arasında akrabalık bağı bulunması, bütün ilişkilerin soy bağına dayanması bu topluluğa aile kavramını kazandırmıştır. Fakat kişilerin kan bağı ya da doğurma gibi bir durum olmadan da aile olduklarını hissetmeleri ve aile olduklarını düşünmeleri de aile olmaları için yeterlidir.

Gelişen toplumun kaçınılmaz bir etkisi olarak aile, değişime ve gelişime uğrayarak farklılık göstermiştir. Aile türleri, aile işlevleri, aile oluşumu ve aile birey sayısı gibi özellikler her dönemde farklılaşarak yeni bir biçim yeni bir işlev kazanmıştır (Teke, 2017). Bu durum incelendiğinde aile müessesesinin eski zamanlardan günümüze gelene kadar birçok değişiklik yaşadığı görülmektedir. Bunlardan bazıları; aile otoritesinin devlet eline geçmiş olması, aile ve akrabalık sınırlarının küçülmesidir (Ülken, 1991). Nazlı (2014)'e göre aile bu değişimlerden etkilenmiş ve kişiler arasındaki uyum sekteye uğramıştır. Çalışan anne-baba olmak aile hayatını biraz daha zorlaştırmaktadır ve kişiler arasında iletişimsizlik oluşabilmektedir. Aile toplum içinde varlığını sürdürebilmek için bazı zorluklarla karşılaşarak hasta bir kurum olma özelliği kazanabilmektedir.

2.1.1. Aile Yapısı ve Özellikleri

Türklerde aile yapısı çoğunlukla çekirdek aile şeklinde görülmektedir. Evlilik öncesi görüşmeler ise görücü usulü şeklinde iken zamanla kültürel etkileşimlerle birlikte görüşmeler görücü usulünün dışına çıkmıştır ve Türk aile yapısında değişimler meydana gelmiştir. Bu değişimleri etkileyen sebepler; ailelerin eğitim alanında aktif olması, kadınların çalışma hayatına katılması ve sosyo-ekonomik durumun değişmesi olmuştur (Burç, 2018). Yıllar içinde değişime uğrayan aile yapısı genişleyerek, daralarak ya da çekirdekleşerek bir farklılaşma içine girmiştir. (Erkal, 1993). Sosyal bir müessese olan aile, sosyal değişimlerden etkilenmektedir.

Sistem yaklaşımına göre dört tane yaygın aile yapısı vardır. Bunlar; gelişigüzel aile, açık aile, eş zamanlı aile ve kapalı ailedir. Sistem yaklaşımına göre aile bireyleri arasında ki farklılıklar belirgindir ve danışma sürecinde bireyler farklı tepkiler

verirler (Nazlı, 2014). TAYA (2013) araştırma sonuçlarına göre aile yapıları çekirdek aile, geniş aile ve dağılmış aile olarak sınıflandırılmıştır. Çekirdek aile, kadın/erkek ve çocuklardan oluşan aile şeklindedir. Burada çocuklu ve çocuksuz olmak üzere iki tip çekirdek aile modeli vardır. Geniş aile, çekirdek aileye eklenen kişilerle birlikte oluşan aile biçimidir. Geçici aile ve ataerkil aile olmak üzere iki farklı modeli vardır. Dağılmış aile, aile bireylerinin tek kişiye ya da tek ebeveyne indiği aile biçimidir. Bu aile modeli, akraba olmayan dağılmış aile, tek ebeveynli dağılmış aile, tek kişilik dağılmış aile ve diğer dağılmış aile şeklinde dört tanedir.

Türklerin aile yapısını etkileyen ve değiştiren en önemli unsur islam dinini kabul etmeleridir. Türk ailesinin bilinen belirgin özelliklerinin yerleşmesinde islamiyet etkili olmuştur. Türklerde aile yapısının oluşumunda önemli etkilere sahip olan diğer bir süreç; batıdan örnekler alıp bunu en üst seviyeye ulaştırma amacı taşıyan Cumhuriyet dönemidir. Bu dönemle birlikte aile yapısında en üstten en alta kadar değişimlerin başladığı görülmektedir (Kavak, 2018). Türk aile yapısı dini ve kültürel olgulardan etkilenerek zaman içinde değişime uğramıştır.

2.1.2. Aile Türleri ve Özellikleri

2.1.2.1. Sağlıklı Ailelerin Özellikleri

Aile bireylerinin birlikte olmaktan memnun ve mutlu olduğu, bir arada kaliteli vakit geçirebildiği ve iletişim kurmakta zorlanmadığı aile türüne sağlıklı aile denir. Sağlıklı aileler problemlerini çözmekte ve davranış sorunları ile baş etmekte iyidir. Stresle baş etmek ve sorunları doğru bir şekilde yönetebilmek için ailelerin bu yönlerini güçlendirmeleri sağlıklı aile olma biçimini korur (Canel, 2012). Canel (2007)'ye göre bireyler önlerinde bulunan örnekleri model alırlar. Sağlıklı bir ailede yetişen bireyin sağlıklı bir evlilik kurması muhtemeldir. Toplumun düzeni açısından evlilik kurumunun sağlıklı olması ve bu doğrultuda da sağlıklı ailelerin olması temel bir ihtiyaçtır.

Sağlıklı ve güçlü aileler, kendilerini ilgilendiren sorunları çözüme ulaştırmada ve açık iletişim kurmada çaba sarf eden ailelerdir. Bu sorunların aile dışında ya da aile içinde gelişmiş olması durumu değiştirmemektedir. Önemli husus, aile bireylerinin sorunu çözebilmek için birlik ve beraberlik içinde hareket ediyor olmalarıdır (Dikeçligil, 2014). Sağlıklı ailelerde bireyler uyum içinde hareket etmektedir.

2.1.2.2. Sağlıksız Ailelerin Özellikleri

Aile bireylerinin birbirlerine karşı yoğun öfke duydukları, bireyler arasında empati eksikliğinin olduğu, ihmal ve istismar durumlarının yaşanabildiği ve çocuklarda davranış sorunlarının yaşandığı aile türlerine sağlıksız aile denir. Sağlıksız ailelerde ruhsal çöküntüler yaşanabilir, problemlerin üstesinden gelmeleri ve birbirlerine destek olmaları çok zordur. Eşler arasında nefret duygularının beslendiği bir aile biçimidir. Boşanmaların daha sık görüldüğü, diğer ailelere göre dağılma ihtimali yüksek olan aileler sağlıksız ailelerdir. Stresle baş etme, zorlukların üstesinden gelme, sıkıntılara birlikte göğüs germe veya problemlerini doğru bir şekilde yönetme sağlıksız ailelerde bulunmayan özelliklerdir (Canel, 2012). Sağlıksız aileler toplumun düzenini de bozduğu için bu ailelere danışmanlık sağlamakta fayda vardır.

2.2.Evlilik Kavramı

Özgüven (2000)'e göre: Evlilik; kadın ve erkek iki farklı cinsten çiftlerin aynı evi, aynı hayatı ve ortak zamanlarını paylaştıkları, çocuk yaparak çoğaldıkları ve çocuklarla ilgili hedefleri de düşünerek gerçekleştirdikleri bir anlaşmadır. Bayraktar'a göre evlilik, soy devamlılığını sağlamak için aile olarak bir araya gelmenin ilk defa resmileştirilmesidir. Bireyler arasında yapılan bir sözleşme, akitleşmedir. Hem hukuksal hem sosyal boyutu olan bir erkek ile bir kadının birlikte hayat sürmelerini sağlayan bir kurumdur. Bir araya gelen farklı cins bireylerin eş olabilmesidir. Evlilik kurumu, Kuran-ı Kerimde ve hadislerde bahsi geçen, toplumun onay verdiği ve yasalarında sınırlarını belirlediği bir sosyal yapıdır.

Bununla birlikte evlilik; iki insanın kalıcı olarak bir araya geldikleri, çocuklarına ve kendilerine karşı sorumluluklarını yerine getirmeye söz verdikleri, türün devamını sağlayan ve toplumda farklı yapılar gösterebilen evrensel bir kurumdur (Yalçın, 2014). Evlilik, neslin devamını sağladığı gibi birlikteliği ve dayanışmayı artıran, cinsel doyumun da olmasını gözeten bir ilişki biçimidir. Toplumda kurulmuş olan ilişkilerden birisi de evliliktir. Evlilik özellikleri topluma ve kültürel değerlere göre farklılaşmaktadır (Sezen, 2005; Tuzcu, 2017). Farklı ilgilere ve isteklere sahip bireylerin bir araya gelerek yaşantılarını paylaşmak ve bebek sahibi olabilmek gibi hedeflerle oluşturdukları sistemi evlilik olarak tanımlamışlardır, bununla birlikte içeriğinde dayanışma, toplumsal onay ve cinsel ihtiyaçların karşılandığı bir kurum olarak tanımlanmıştır (Özügürlü, 2013). Evlilik iki cinsin hem duygusal hem fiziksel olarak birbirine kendini açmasıdır.

Evlilik, romantik olma ve yuva kurma kavramlarını barındıran bir kurumdur, aynı zamanda da sosyalleşmenin bir dönüm noktası olarak da tanımlanabilir. Evliliklerin farklı içerik ve değerlere sahip olmaları toplumların sosyo-kültürel çeşitliliğine dayanmaktadır. Buna bağlı olarak sağlıklı ailelerin uzun soluklu birlikteliği evlilik müessesesinin değer yargılarına bağlıdır ve bu durum evlilik alanında yapılan araştırmaların önemini fazlalaştırmaktadır. Aile kurumunun devamlılığı için evlilik doyumu ve evlilik uyumu gibi değişkenler önemli bir yer tutmaktadır (Özgüven, 2001). Değişebilir şekilde kullanılan evlilik doyumu ve evlilik uyumu gibi kavramların araştırma verilerinde tanımlanırken karışıklık oluşturabildiği görülmektedir. Evlilik üzerine yürütülen çalışmalarda evlilik mutluluğu, evlilik kalitesi, evlilik uyumu gibi farklı değişkenlerin kullanılabilirdiği gözlemlenmiştir. Araştırma bulguları bu kavramların aynı çerçevede olduğunu göstermektedir (Yılmaz, 2001). White (1983)'e göre evlilik doyumu tanımı bireyler için bilişsel bir kavramken, evlilik mutluluğu tanımı duygusal bir kavramdır.

2.2.1. Evliliğin amacı ve işlevleri

Modern toplumlarda ailenin oluşması için evlilik şarttır ve aile birliğinin ayırıcı niteliklerinden birisi evliliğdir. Aileyi oluşturmanın birincil adımı evlenmek olarak kabul edilir. Evlilik ile aile tanımları içindeki ayrımlar şöyle açıklanmıştır: “Evlenmek bebek sahibi olarak onu yetiştirmek üzere bir anlaşma yapmaktır, aile olmak ise bir örgütlenme ve gruplaşmadır.” (Söylemez & Berksun, 2011). Bıyıklıoğlu (2012), evlilik bireylerin yaşamlarına “ben” tabiri yerine “biz” tabirini koyarak ve ihtiyaçlarını karşı birey ile belirleyerek sosyal hayat uyumlu olma etkisini gösterir.

Evlilik ve aile işlevlerinde, işbirliği yapma, birbirine saygı gösterme ve aile içi iletişim önemlidir. Aile içi ilişkiler, işlevlerin sağlıklı bir şekilde yerine getirilip getirilememesinde önemlidir. Sıkıntılarını iletişim halinde çözen, duygusal bir bağa sahip ve özgürlük alanlarını kısıtlamadan ilgi gösteren, aşırıya kaçmadan davranışlarını kontrol eden, beklenen aile içi rolleri gerekli biçimde yerine getiren aynı zamanda açık iletişim kuran bireyler sağlıklı işlevlere sahip aileyi oluşturmaktadır (Telliöğlu & Özdemir, 2018). Özgüven (2001), evliliğin kişilere kazandırdığı nitelikleri açıklayacak olursak aşağıda yazıldığı şekildedir:

- Cinsiyet rollerini aile bireyelerine yansıtmaya yarar.

- Yeni doğan çocukların toplumsal değerlere uygun bir yaşam sürmeleri için kişilerin kolaylaştırıcı tutumda olmalarını sağlar.
- Aile bireylerinin toplumsal değerlere bağlı ve sosyal hayatta uyumlu olmalarını sağlar.
- Evlilik bağı ile bir araya gelen kişilerin aile olmalarını ve gelecek nesillere yönelik sorumlulukları üstlenmelerini sağlar.
- Aile bireylerinin evlilik çatısı altında bir araya gelmeleri sosyal, duygusal, fiziksel, psikolojik ve finansal açıdan ihtiyaçların karşılanmasını sağlar.
- Yeni dünyaya gelmiş olan çocukların iyi yetiştirilmesini ve psikososyal ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlar.

Sağlıksız evliliklerde, bireyler işlevlerini birliktelik içinde yerine getirememektedir. Bu evliliklerin önemli özelliği, kurallara çok bağlı olmaları ve iletişime kapalı olmalarıdır. Bireylerin üzerine yüklenen roller zorunludur ve değişime açık değildir. Ailede eşlerin birbirlerine uyumunun düşük olduğu, birbirlerine samimi bir yakınlık duymayan bununla birlikte olumsuz duygular barındıran, birbirleri ile az konuşup açık iletişim kurmayan ve ortak çözüm aramayan aileler sağlıksız işlevlere sahip aileyi oluşturmaktadır (Tellioglu & Özdemir, 2018).

2.2.2. Türk toplumunda Aile ve Evlilik

Türk toplumunda aile kavramına bakacak olursak; Aydın (1990)'a göre; toplumumuzda aileler küçük aile veya geniş aile olarak tanımlanmaktadır. Türk toplumu için İslamiyet öncesinde, evlilik devletin en önemli temellerinden biridir, devletin çekirdeği ise aile olarak tanımlanmaktadır. İslamiyet sonrasında ise, İslami değerlerle bütünleşmiş bir aile yaşamı görülmektedir. Türk toplumunda evlilik ve aile önemli yere sahiptir. Aile kurumu ne kadar sağlıklı olursa toplum o kadar huzurlu kalabilir ve güçlü olabilir. Aile kurumu evlilik kurumunun içinde yer almaktadır. Bu nedenle evlilik birimi toplumda çok önemli bir yer teşkil etmektedir.

Aile ve evlilik kurumunu etkileyen etmenler arasında dünyada yaşanan değişimler gelmektedir. Bu etkilerle toplumun evlenme şekli ve yaşam tarzı değişebilir. Türkiye'de aile yapısını; nüfusun büyüklüğü ve yapısı, doğurganlık durumu ve normu, kadınların iş hayatına girmesi, evliliğe ait özellikler ve toplumun düşünce yapısı etkilemiş ve aile yapısının değişimine neden olmuştur (Üçgül, 2019). Celkan (1991)'e göre her toplum gibi aile yapısında değişimler yaşıyoruz. Değişimlerin

olması toplumumuzda ailenin en önemli kurum olduğu gerçeğini değiştirmemektedir. Bundan yola çıkarak aile kurumu kültürümüzü korumaya ve aktarmaya devam eden bir kurum olarak varlığını sürdürmektedir.

Ülkemizde aile tipleri başlığı ile aile yapısını inceleyecek olursak, kendi içlerinde farklılaşmalar olsa dahi, büyük aile ve küçük aile olarak bakabiliriz. Aile Tipleri: Büyük aile; geleneksel hayat tarzının hakim olduğu, daha çok kırsalda hayat süren, yapısı ataerkil olan ve tarım yoluyla kazancını sağlayan aile tipi olarak tanımlanmaktadır. Küçük aile; daha çok kent hayatı süren, ticaret ya da hizmet ile geçimini sağlayan, geleneksel hayat tarzının zayıf kaldığı, akrabalık ilişkilerinin az olduğu, karar verme durumlarında ailenin paydaş olduğu aile tipi olarak ifade edilebilir. Kır ve kent hayatı arasında geçekundu dite tabir edilen, büyük aile özelliklerini göstermekle beraber küçük aile özelliklerini de gösteren aile tipine geçiş ailesi denir (Gökçe, 1976). Canatan & Yıldırım (2016)'ya göre; Türk ailesi geçmişten günümüze bazı özelliklerinde değişimlere uğramış, bazı özelliklerinde de işlevliğini kaybetmiştir. Aşağıda sıralanan özellikler Türk toplumunun geçmişten günümüze bazı maddelerini barındırmaktadır:

- 1) Ailede iş bölümü vardır fakat yaş ve cinsiyete göre değişir. Kızın sorumluluğu annede, oğlanın sorumluluğu babadadır.
- 2) Çok eşlilik kavramı bilinmekle beraber tercih de edilmektedir.
- 3) Çocuklar arasında ayrım olmaz. Oğul evlat demektir. Kız evlendikten sonra aileden ayrılır ve diğer ailenin üyesi olur, çeyiz olarak götürdüğü de mirasıdır.
- 4) Annesi ölmüş olan çocuğa öksüz denmektedir.
- 5) Ev evliliğin işaretidir. Karı-koca bağı anne-baba bağından öndedir. Ev kurmak evlenmek anlamında söylenir.
- 6) Evlilik söz kesme ile başlar, ardından nişan yapılır ve nikah ile neticelendirilir.
- 7) Türk ailesinde hakimiyet 'baba ailesi'dir. Geleneklere göre kız evlendikten sonra eşinin evine yani kayınpederinin evine gider.
- 8) Aile bireyleri oğul, torunlar ve baba'dır. Kız evlenip gittiği için aileden sayılmamaktadır.
- 9) Bireyler arasında evlilik olmadan önce aileler arasında bir aracı ve şahitler bulunarak kurulur.

10) Kültürel geleneklere bakıldığında kız kaçırma, boşanma gibi konular maddi bir karşılık bularak yer etmiştir. Kız kaçırma durumunda diyet ismi verilen paraya, evlilik için verildiğinde kalın veya başlık şeklinde isimlendirilir.

Türk Medeni Kanununa(TMK) bakıldığında aile kavramının açıkca bir tanımının olmadığı görülür. Çünkü sürekli bir değişim içinde olan, kültüre, topluma, mekana ve zamana bağlı olarak değişen aile tanımı kanun hükümleri kapsamında kısıtlayıcı olmamalıdır. ‘‘Aile Hukuku’’ adlı TMK kitabında aile tanımının birbirinden farklı olarak üç şekilde açıklandığı görülmüştür (Özta, Akıntürk, Palaz, Samat, 2010). TMK’nın farklı maddelerine göre açıklanan aile tanımı dar, geniş ve en geniş olarak üç şekilde açıklanmıştır.

- a) Dar Aile: Evlilik birliği adı verilmektedir. Bu aileye çekirdek aile de denmektedir.
- b) Geniş Aile: Dar aileye çocukların da eklenmesi ile oluşan birliğe denir. Bu aile tanımı velayet ailesi olarak da tanımlanmıştır.
- c) En Geniş Aile: Ev içerisinde bir liderin olduğu ve aynı çatı altında yaşayan kişileri tanımlamaktadır. Bakıcı, çırak, işçi, hizmetli vb. kişilerin bir arada yaşaması örnek verilebilir. En geniş aile geleneksel aileye yakın özelliklere sahiptir denebilir.

Kafesoğlu (1997)’ye göre, türk tarihi ve kültürü binlerce yıla dayanmaktadır. Evlilik kurumunun ortaya çıkmasında bu tarihi geçişler ve kültürel etkileşimler önemli bir konuma sahiptir. İzdivaç kurma eylemine türklerde ‘evlenmek’ ‘ev-bark’ sahibi olmak denir. Orhun kitabelerinde ‘bark’ kelimesinin karşılığı ‘mabet’tir. Türkçede kullanılan evlilik tabirleri (evlenme, evlendirme), evlenen oğlan veya kız çocuğunun baba evinden ayrılıp kendi evine yerleşmesi ve kendi yuvasını, ailesini kurması demektir.

2.2.3. Evlilik Beklentisi

Evlilik Beklentisi; aile olmaya karar veren çiftlerin kendi istekleri doğrultusunda evliliklerini hayal etmeleridir. Kişilerin evliliğe dair beklentileri, ilişkilerini nasıl ilerleteceklerine dair inançlar ve aile içindeki roller ile ilgilidir. Evlilikteki bu tarz beklentilerin olması, evliliğin kalitesi ve doyumunun önemli bir belirleyicisidir (Özsoysal, Baş ve Aysan, 2016). Araştırmalar evliliğin olumlu etkileri olduğunu

göstermektedir. Eşlerin birbirlerine duygusal olarak yakın davranmaları; sevildiğini ve sayıldığını, değerli olduğunu hissettirmektedir. Duygusal, fiziksel ve sosyal yakınlık başarılı bir evliliğin anahtarıdır. Başarılı bir evlilik için bireylerin evlilik doyumu sağlamaları önemlidir. Evlilik Doyumu; evli bireylerin birbirlerine karşı ifade ettikleri sevgi tarzı, iletişim tarzı ve cinsel yönden tatmin olmaları gibi hususlardan aynı zamanda alınan kararlarda kazanç, yaşanan problemlerde ortak çözüme ulaştırmak gibi dış etmenlerin etkileri ile oluşan psikolojik yönü olan bir beklentidir (Çağ & Yıldırım, 2016). Bireyler evlilik ile birlikte sosyallik, çocuk yetiştirme, aile kurma, neslin devamını sağlama gibi kazanımlara sahip olmaktadır. Evlenerek yuva kurmuş olan bireylerin birçok hakkı yasalar çerçevesinde korunmaktadır. Bunlar; cinsel yaşantı, duygusal paylaşım, mal ve miras paylaşımı ve bireysel-sosyal alanda pek çok olgudur. Bireylerin evlenme tercihleri sadece aile neslini devam ettirmek değildir, bunun yanı sıra çiftlerin yakın ilişki içinde olma ihtiyacı, yalnızlıktan kurtulmak, sağlıklı bir cinsel hayat sürdürmek, sosyalleşme ihtiyacını karşılamak, refah düzeyini artırmak, statü sahibi olabilmek, aile kurmak gibi temel gerekçelerle de evlendiklerine işaret etmektedir. Evlilik beklentileri ve gerekçeleri evlilik süreci ve ilişkisini etkilemektedir (Demir & Durmuş, 2015). Stanley, Ragan, Rhoades & Markman (2012) ise evlilik uyumunu etkileyen etmenlerin, evlenmeden önce ve evlendikten sonra ilişki doyumunun yeterli olması olarak ifade etmiştir.

Duygusal zekanın ve bazı demografik değişkenlerin evlilik uyumuna etkisinin araştırıldığı bir çalışma Pakistanlı çiftlerle yürütülmüştür. Bu araştırma verilerine göre çocuk sayısının fazlalaşması ile birlikte evlilik uyumunun olumsuz etkilendiği gözlemlenmiştir. Araştırmacılar bu durumu çocuk sayısı arttıkça beraberinde gelen etkilere bakarak açıklamışlardır. Çocuk sayısı ile birlikte eşlerin evdeki düzenlerinin kısıtlanması, ebeveynler açısından ekonomik zorlukların başlaması, eşlerin birbirlerine ayıracakları özel vaktin azalması evlilik uyumunu azaltan faktörler olarak sıralanmıştır (Batool & Khalid, 2012). Gottman ve Krokoff (1989) ise evlilik uyumunu belirleyen etmenler arasında savunma yapma, inat etme ve iletişimden geri kaçma gibi iletişim davranışlarının olduğunu ifade etmiştir.

Evlilik tüm toplumlarda ve kültürlerde önemli bir yer teşkil etmektedir, ailenin oluşması ve neslin devamının sağlanması önemlidir ve en temel insani ilişkilerden biridir (Larson ve Holman, 1994). Evlilik hayatı; bireylerin sorumluluklarını yerine

getirmesi, maddi ve manevi doyum sağlaması ve bununla birlikte sosyal hayata uyum sağlayarak faydalı bir birey olması açısından gerekli bulunmaktadır (Çelik, 2006). Kadın ve erkek arasındaki ilişkiyi etkileyen alanlardan biri uyumdur (Ekşi, Güneş & Yaman, 2018). Uyumlu şekilde sürdürölen bir evlilik, bu uyumun beraberinde mutluluk duygusunu geliştirir ve bu da çiftlerin hayatında önemli bir yer teşkil ederek ruhsal olarak da eşleri etkiler. Yaşam boyu aile kurumunda meydana gelen değişim ve dönüşümler, ailenin sağlıklı bir birliktelik sürdüröbilmesi için sürekli uyum içerisinde kalmasını gerektirir. Sağlıklı aileler mutlu birliktelikleri beraberinde getirerek yaşamda pozitif bakış açısına sahip bireyleri yetiştirebilmektedir. Evlilik uyumu, evlilik doyumunu, evlilik beklentisi gibi alanda yapılan çalışmalara bakıldığında birçok faktörün bu alanları etkilediği gözlemlenmiştir. Örneğin, 1970 yılında yapılmış bir araştırma sonucuna göre uzun süre evli kalabilen kişiler birbirlerine benzer özellikler taşıdıklarını düşünmüş ve bu düşünce de evlilik uyumunu etkilemiştir (Sporakowski & Hughston, 1978).

Yapılan farklı bir araştırma Burgess (1939) tarafından açıklanmıştır. Evlilik uyumunu etkileyen etmenleri aşağıdaki biçimde sıralamıştır:

- Bireylerin mutlu olarak evlilik kurumuna adım atmaları,
- Bireylerin çocuk sahibi olma hususunda hemfikir olmaları,
- Bireylerin aile üyeleri ile yakın ilişki kuracak olmaları,
- Bireylerin hem aile hayatı hem sosyal hayat açısından benzer kültürel değerlere sahip olmaları.

Bu doğrultuda, sağlıklı evliliklerin kurulmasının, mutlu ve huzurlu ilişkilere sahip olunabilmesinin yolu evlilik uyumundan geçmektedir. Evlilik uyumuna etki eden faktörlerin ortaya çıkarılması önem teşkil etmektedir. (Özgüven, 2001). Evlilik uyumu ile benzer kavramlara hitap eden evlilik beklentisi de aynı derecede araştırılması bakımından önemlidir.

Eşlerin evlilik beklentilerinin istedikleri seviyede olması evlilik doyumunu şeklinde açıklanmıştır (Bahr, Chappell & Leigh, 1983). Bireylerin birbirleri hakkında düşüncelerinin olumlu olanlarının daha baskın olması evlilik doyumunu olarak ifade edilmiştir. Bu alanda yapılan çalışmalarda çocuk sahibi olma, stres seviyesi, ekonomik etmenler gibi çevresel faktörler ile davranış kalıpları, sosyal destek ve bilişsel durum gibi kişisel etmenler gibi süreçler incelenmiştir (Bradbury, Fincham &

Beach, 2000). Sokolski & Hendrick'de (1999) kişisel ve çevresel etmenler ile evlilik doyumunu açıklamışlardır. Evlilik beklentisi ve evlilik doyumuna etki eden faktörler bireylerin birbirleri ile iletişim şekilleri, birbirlerine destek olma tutumları, cinsel tatmin, karşılıklı sevgi ve gelir düzeyinin etkili olmasıdır.

2.2.4. Evlilik Beklentisi ile ilgili Kuramsal Çerçeve

2.2.4.1. Sosyal Mübadele Kuramı

Sosyal mübadele kuramı, geçmiş zamandaki sosyal davranış teorilerinden etkilenmiş ve kişiler arasında süregelen sosyal ilişkileri kaynak edinmiştir. Sosyal mübadele kuramının ana gayesi, kişilerin karşılıklı olarak ödül beklentisi (saygı gösterme, önemsenme, arkadaşlık vb.) ile ilişki içine girmesi ve sürdürmesidir (Ertürk & Beduk, 2015). Sosyal mübadele kuramı ilişki doyumunu ödül ve bedel kavramlarına dayandırarak, ödülü bireyin evliliğindeki mutluluk, bedeli ise evliliğindeki motivasyon düşüklüğü olarak tanımlamaktadır. Bireyin evliliği algılama biçimi ödül ve bedel arasındaki farkı ortaya koyar. Buradaki fark pozitif olduğunda, bireyler evliliğini sürdürmeye devam ederler fakat fark negatif olduğunda, bireyler evliliklerini sonlandırma noktasına gidebilirler (Üçgül, 2019). Burada pozitif ve negatif olan farklar bireylerin evliliğe olan bakış açılarını yansıtır.

İnsan ilişkilerini sosyal mübadele kuramı ile açıklayan araştırmacılar, ödül, bedel, sonuç, karşılaştırma düzeyi ve seçenekleri karşılaştırma düzeyi terimlerini kullanmışlardır. Kuram çerçevesinde ki görüş, en az bedel ödeme ve en fazla yarar sağlama şeklindedir. Tüm olumlu durumlar ve ilişkiden yararlı çıkma durumu ödül olarak nitelendirilmektedir. Tersini olarak da ilişkiden fayda sağlamama ve olumsuzluklar bedel olarak tanımlanmıştır. Sonuç ise bedel ve ödülün farklı düzeylerde olmasıdır. Bireyler arasında bir birliktelik olacaksa ve ödülün daha fazla olması durumu varsa bu birlikteliğin başlama ve sürdürülme ihtimali yüksektir. Karşılaştırma düzeyi, birliktelik süresince elde edilen faydaların kişiye ne kadar doyum sağladığı ile ilgilidir. Bu düşünceler eski yaşanmışlıklara dayanmaktadır. Seçenekleri karşılaştırma düzeyi ise halihazırdaki birliktelik ile başlamak için bekleyen birliktelik arasındaki karşılaştırma yapma durumunu açıklamak için kullanılır (Thibaut & Kelley, 1959).

Sosyal Öğrenme Kuramına bakıldığında, bireyin geleceğe yönelik beklentilerinin büyük ölçüde geçmiş yaşantılarından etkilendiği görülmektedir. Bu sebeple belli bir

alandaki beklentiye bireyin geleceğe yönelik isteklerinden çok kişinin kendisini algılama şekli biçimlendirmektedir. Sosyal öğrenme kuramcılarında Rotter, beklenti kavramını, gelecekte belli bir alandaki başarıya ilişkin düşünceler olarak tanımlamaktadır (Akman, 1992). Waller & McLanahan (2005), bazı dış faktörler evlilik beklentisini etkileyebilir. Bunlar; ekonomik olarak güven hissi, eş olacak kişinin ekonomik durumu, ortak sosyal alanlara sahip olunması, ebeveynler tarafından eş olacak kişinin onaylanması, sağlıklı iletişim kurulabilmesi ve çiftler arasındaki uyum söylenebilir. Sosyal mübadele kuramcılarında göre, bireyin ilişki içine girmesi için ödülün olması gerekmektedir. Fiziksel güç, yeni bir deneyim alanı oluşturmak, etkili iletişim kurabilmek, kontrollü duygular, iyi niyetlilik ve hoşgörölü olmak diğer bireyleri ödüllendirebilmek için gereken ödüllerdir (Curun, 2006). Ödülün olduğu yerde bireyler ilişki içinde olabilmektedir.

2.2.4.2. Bağlanma Kuramı

Bağlanma kuramında göre dünyaya gözlerini açmış olan tüm bireyler bağlanma ihtiyacı içinde olurlar. Çoğunlukla bağlanma ihtiyacını anneye duyan bebekler, aynı zamanda bakım veren kişi ile de bağlanma kurabilmektedir. Bu kişilere bağlanma figürü denebilir. Bağlanmanın niteliği bebek ve bakım veren arasındaki ilişkiye bağlıdır. Bakım verenin kurduğu ilişki ilerde bebeğin kuracağı ilişkileri etkilemektedir. Güvenli bağlanma için yeterince sevgi ve özveri gereklidir. Bu tutumun aksi olarak ilgisiz bırakılma, terkedilme, reddedici davranışlar ve tutarsızlıklar ilişkiyi zedeler ve güvensiz bağlanmaya sebebiyet verir. Bireylerin ileriki hayatlarında sosyal ilişkileri kuracakları bağlanma stillerini etkileyen önemli bir unsurdur (Bowlby, 2013). Bradbury & Fincham (1988)'e göre, çiftlerden biri belirgin bir davranış sergilediğinde karşı cinsten hızlı bir şekilde bilişsel ve duygusal belirtiler gözlemlenir. Bu belirtiler çiftlerin davranışları ile birlikte oluşturduğu bağlamla ilintilidir. Böylece bağlam, evlilik hayatındaki davranışların gelişmesine etki eden psikolojik şartlar olarak tanımlanabilir.

Üçgül (2019) eşlerin kendi aralarındaki davranışlarını bilişsel ve duygusal işlemler bütünü olarak ifade etmektedir. Eşler bu işlemlerin sonucuna dayanarak birbirlerine tepki verebilirler. Bağlam modeline göre; eş ve eş davranışlarının gerçekleştiği bir bağlam vardır. Bu bağlam eşler arasındaki davranışların incelenmesini psikolojik süreçlere göre yakın ve uzak olarak etkilemektedir. Bağlamın yakın olması anlık

duygu ve düşünceleri kapsarken, bağlamın uzak olması bireysel farklılıklardaki duygu ve düşünceleri kapsamaktadır.

Bağlanma konusunda etkili çalışmalar sunan Bartholomew, bireylerin başkalarını ve kendilerini nasıl algıladığı konusunda çalışmalar yapmıştır ve bunu ‘Dörtlü Bağlanma Modeli’ kapsamında açıklamıştır:

1. Güvenli bağlanma; kişinin başkalarını algılaması ve kendini algılaması olumludur. Bu model sağlıklı bir ilişkiyi belirtmektedir.
2. Kayıtsız bağlanma; bireyin kendi algısı olumlu fakat başkalarına karşı algısının olumsuz olmasını ifade eder. Bu bireyler çoğunlukla yakın ilişkilerden uzak dururlar.
3. Korkulu bağlanma; bireyin hem kendi hem başkaları hakkındaki algısının olumsuz olmasıdır. Bu modelde kişi kendisinin sevilmeye layık olmadığını düşünür ve yakın ilişkiden kaçır.
4. Saplantılı bağlanma; kişinin kendini algılaması olumsuz fakat farklı bireylere karşı algısının olumlu olmasını ifade eder. Kişi kendini değerli görmez ve sevilmeyi hak etmediğini düşünür. Diğer bireyler ise tam tersidir. Bu kimseler çakça yakın ilişki kurmak ister ve ilişkilerde alttan alan taraf olurlar (Bartholomew & Horowitz, 1991).

2.2.4.3. Yükleme Kuramı

Üçgül (2019)’e göre; etkili kuramlardan biri olan yükleme kuramı, insan ilişkileri ve ilişkilerdeki doyum konularına da uygulanabilmektedir. Yükleme kuramı tek bir kuram olarak ele alınmaz ve bu kuramın ana fikrini nedensel çıkarımların nasıl yapıldığı oluşturmaktadır. Depresyona girme, saldırgan tavırlar gösterme ya da yardımseverlik gibi birçok konunun açıklanmasında yükleme kuramı uygulanmaktadır. Yükleme kavramı bir durum hakkında yapılan açıklama olarak tanımlanabilir. Koçak (1991)’e göre bireyler ilk defa karşılaşır tanıştıkları kişi hakkında birtakım çıkarımlara sahip olurlar. Bu çıkarımlar, karşıdaki kişinin konuşma tarzı, hareket tavırları, bakışları ve buna benzer farklı etmenlerden etkilenir. Kısaca kişiler arasında bir yükleme meydana gelir. Bu yükleme ile bireyler karşılarındaki kişiyi anlama ihtiyacı duyarlar. Yükleme durumunun birinci aşaması davranışların gözlemlenmesi, ikinci aşaması amacın yargılanması ve son aşaması ise

kişisel özelliğe dayalı yüklemenin yapılmasıdır. Bireylerin karşılıklı fikirler elde edebilmeleri için ilk adım iyi bir gözlemci olmalarıdır. Sonrasında ise bireylerin istemsizce ve farkında olmadan yaptıkları davranışlar ve alışkanlıkları bize önemli ve net bilgiler sağlamaktadır. Uzmanlara göre bir davranışı yükleme kuramı çerçevesinde değerlendirmek için davranışın bir amacı olmalıdır. Son olarak kişi 'neden' sorusuna cevap arar. Bu vesileyle de ileride oluşacak davranışlar hakkında fikir yürütmek için şu anki durumdan yola çıkmaları şeklinde bir imkan oluşmaktadır.

Evliliğin niteliksel tanımını karı-kocanın birbirleri arasında yaptıkları yüklemelere göre açıklanabilir. Eşlerden birinin evlilikten aldığı doyumunu görebilmek için eşi ile olan ilişkilerine nasıl yükelemeler yaptığına bakmak gerekir. Yükleme kuramında, nedensellik ve sorumluluk yüklemeleri olmak üzere iki kavram kullanılmaktadır. Nedensellik yükelemesi, eşlerden birinin davranışının niçin gerçekleştiğinin açıklanmaya çalışılmasıdır. Gerçekleşen her davranış, o davranışı çıkararak kişiye aittir yani sorumluluğu ondadır. Bu doğrultuda iki terimin birbiri arasında sıkı bir ilişki vardır denebilir (akt., Kışlak, 1997).

2.3.Cinsiyet Kavramı

Türk Dil Kurumu(TDK)'nın tanımına göre cinsiyet; erkeği ve kadını birbirinden ayırarak, kişilere çoğalma işinde farklı bir yöntem sunan, yaratılıştan gelen bir özellik, eşey olma durumu.

Bireyleri birbirinden farklı kılan en birincil özellik cinsiyettir. Kadın ve erkeğin genetik açıdan dişi olma ya da erkek olma durumunu açıklayan olguya cinsiyet denir. Cinsiyet babadan aktarılan eşey hücresi ile belirlenir (Haqq & Donahoe, 1998). Vatandaş (2007)'ye göre bireylerin dünyaya geldiklerinde sahip olduğu bir cinsiyet vardır ve tıp açısından bariz bir değişim yaşanmadığı sürece ölene dek bu cinsiyetlerini sürdürürler.

2.3.1. Biyolojik Cinsiyet

Tüm toplumlarda aynı olan kadın ve erkeğin biyolojik ve fiziksel doğuştan getirdiği özelliklerdir. Erkek ve kadın arasında biyolojik farklılıklar mevcuttur. Bu farklılıkları anlatmak için kullanılan terime cinsiyet denir (Santrock, 2014). Kadının sahip olduğu ve doğuştan getirdiği biyolojik özellikler ile erkeğin sahip olduğu ve doğuştan getirdiği özellikler birbirinden farklıdır.

2.3.2. Toplumsal Cinsiyet

Toplumsal cinsiyet terimini sosyolojik olarak tanımlayan Ann Oakley, cinsiyet tanımında kadın ve erkeği biyolojik açıdan ayırdığını ifade ederken, toplum açısından eşitsiz bölünmeye gönderme yapmaktadır. Bu kavram ilk olarak 1972 yılında kullanılmıştır ve kadın-erkek arasında oluşan biyolojik farkın yanında kültürel ve toplumsal bir farkın da oluştuğunu ifade eder.

Toplumsal cinsiyet; içeriği bakımından toplumdan topluma hatta tarihten tarihe değişebilen, bireylerin biyolojik ayrımından uzak olarak kültürel ve toplumsal olarak belirlenen cins kimliği'dir. Bu yönüyle kadın ve erkek farklılığını belirleyen toplumsal cinsiyet, bunu belirlemekle kalmaz, bunun yanında kadın-erkek arasındaki eşit olmayan güç durumunu da belirtir (Ökten, 2009). Kara (2012)'ye göre modernleşmenin getirdiği etkiler ile birlikte küresel çağda karşılaştığımız ikili ilişkiler daha çok bireysellik çevresinde durmaya başlamıştır. Aynı zamanda cinsiyetin bildiğimiz özelliklerle tanımlanmasının zor olacağı bu dönemde, bireyin kendi algısına göre hareket ettiği bir olgu olma yolundadır. Biyolojik kalıplardan, fiziksel kalıplardan çıkartılmak istenmektedir. Dökmen (2018)'e göre, cinsiyet kavramı ve toplumsal cinsiyet kavramı yakın zamana kadar birbirinden ayrı kavramlar değildi. 1990'dan sonra bu alanda araştırmalar yapılmaya başlanmış ve iki kavram arasındaki farklılıklar ortaya konulmuştur.

Toplumsal cinsiyet kavramı, doğuştan getirilmeyen fakat çevrenin etkisi ile ortaya konulmuş olan yükümlülükleri ve bireylere yakıştırılan rolleri ifade etmektedir. Cinsiyet ise bireylerin genetik ayrımlarını ifade eden bir terimdir (Dökmen, 2018). Toplumsal cinsiyet ve cinsiyet terimlerinin birbirinden değişik anlamlara sahip oldukları görülse bile aralarında bir anlam bağı vardır. Çünkü fiziksel özelliklere bağlı olan kadın ve erkeğe biçilen roller toplum tarafından belirlenmiştir. Kadınlar çoğunlukla kırılgan bir tarza sahiptir. Kadını erkekten ayıran en birincil özellik doğurganlıktır. Doğuran kişi kadın olduğu için, toplum tarafından kadından beklenen ev işleri, çocuk bakımı ve evde geçirilen zamanın fazla olmasıdır. Bunun yanı sıra erkeğin yaratılışı ile güçlü bir yapıda olması ve dayanıklı olması, erkeklere evi geçindirme, aileyi koruma gibi yükümlülükler verilmesini etkilemiştir (Johannesen, Schmidt ve Eagly, 2002). Vefikuluçay, Zeyneloğlu, Eroğlu & Taşkın (2007)'nin ifadesi toplumsal cinsiyet kavramını şöyle özetlemektedir; toplumun kadından beklentileri ve erkekten beklentileri, onları görüş şekli, algılayış şekli ve

davranışlarını beklenen şekilde sunmaları toplumsal cinsiyet kavramını açıklamaktadır.

Toplumsal cinsiyet kavramının yıllar boyunca aktarılması ve göz önünde olması genetik yapıyla ilgili bir durum değildir, bunun yıllar içinde bize diğer bireyler tarafından öğretilmesi ve aktarılmasıdır. RTÜK'ün 2018 yılında yaptığı bir araştırma bu konuyu açıklar niteliktedir. "Televizyon İzleme Eğilimleri Araştırması" raporu incelendiğinde son 12 yılda televizyon izlemede bir azalma olsa da günlük televizyon izleme süresinin 3 saat olduğu saptanmıştır. Bu bize televizyonun bir bilgiyi aktarmadaki hızını ifade etmektedir. Birçok dizi ve film içeriğinde kadının narin ve naif yapısından, korunma ihtiyacından, duygusallığından yansımalar yapmaktadır. Aynı şekilde erkekler için de güçlü ve dayanıklı yapılarından, üretkenliğinden bahsedilmektedir. Bu etkiye sahip olan medya aracılığıyla da toplumsal cinsiyet rollerine dair aktarımlar tüm bireylere kolaylıkla sağlanmaktadır (Akıner ve Eren, 2013; Radyo ve Televizyon Üst Kurulu [RTÜK], 2018).

2.3.2.1. Toplumsal Cinsiyet Roller

Dökmen'e göre; toplumsal cinsiyet rolleri tanımı şöyledir: Erkek ve kadın olarak toplumda yer alan bireylerin, biyolojik farkları dışında, toplumun bireyleri algılayışı, onlarla ilgili düşünceleri, davranışlarına ilişkin beklentileri ve toplumun onları görme biçimidir (Dökmen, 2004).

Bireylerin toplum tarafından benimsenmesi için cinsiyet rollerine uygun hareket etmeleri önemlidir, toplum tarafından onaylanmış kimliklere toplumsal cinsiyet rolleri adı verilmektedir. Bu rolleri oluşturan toplumun inançları ve değerleridir. Kültürel farklar, coğrafi konum ve dönemseller değişimler rolleri etkilemektedir. Bireyde rol kazanımı doğumla birlikte çevrenin etkisiyle başlar. Anne-baba bu sürecin önemli kişileridir, diğer etkili olan kişiler; arkadaşlar, sosyal ortam, öğretmenler, radyo, televizyon vb. iletişim araçlarıdır. Sosyal rol teorisine bakıldığında kadınların küçüklükten itibaren fiziksel ve duygusal bakıma yönlendirildiği, erkeklerin ise ekonomi alanında geliştirildiği görülmektedir. Kadınların öğretmenlik, hemşirelik vb. meslekleri seçmesinin bir nedeni budur (Alkan, 2019). Hesselbart (1981)'e göre, toplumun erkeklere yakıştırdığı atılgan, kuvvetli, öncül ve kadına yakıştırdığı narin, duyar sahibi ve işbirliğine açık olmaları gibi özelliklerdir. Kadın ve erkeklere yakıştırılan bu roller onların hem iş hayatını,

hem aile yaşamını hem de sosyal ortamındaki konumunu etkilemektedir. Güncel zamanda görülen kadınların yardımsever yapı ile sosyal yardımlara ağırlık vermesi, erkeklerin ise daha çok siyaset ve politika ile ilgilenmesinin en etkili sebebi, toplumsal cinsiyet rollerinin küçüklükten itibaren bizlere aktarılmasıdır.

Toplumsal cinsiyet rolleri eşitlikçi ve geleneksel olarak iki şekilde açıklanmıştır. Eşitlikçi anlayışa göre iş hayatı, aile ortamındaki görevler ve sosyal yaşam alanında kadın ve erkek eşit haklara sahiptir ve yardımlaşma dayanışma içinde sürdürülme anlayışı vardır. Geleneksel anlayışa göre kadının ev işleri ile ilgilenme, çocuk bakımı gibi sorumlulukları varken, erkeğin sorumluluğunda ise aileyi koruma ve evin geçimini sağlamak vardır (Budak & Küçüksen, 2018). Yalçın, Arslan-Kılıçoğlu ve Acar (2017) ise aile bireylerinin bir araya gelmelerinin üzerinde toplumsal cinsiyet rollerinin etkili olduğunu ifade etmektedir. Bireylerin evlilikten beklentileri geleneksel veya eşitlikçi bakış açısı doğrultusunda farklılık göstermektedir. Geleneksel bakış açısına sahip olan bireyler erkeğin ev dışında kadının ev içinde sorumlulukları olduğunu, eşitlikçi bakış açısına sahip olan bireyler ise kadın ve erkeğin gereken görevleri paylaşarak birbirlerine destek olmasını vurgulamıştır. Yapılan bir araştırmada geleneksel bakış açısının erkeğin yararına olduğu ifade edilmiştir. Kadınların ise erkeklere oranla daha baskın geleneksel tutumda olduklarını göstermektedir. Araştırma verileri incelendiğinde evliliğe dair beklentilerin ve tutumların kültürün etkisi ve çevrenin etkisi ile farklılık gösterebildiği görülmüştür (Vefikuluçay, Zeyneloğlu, Eroğlu, Taşkın, 2007).

2.3.2.2. Toplumsal Cinsiyete Dayalı Kadın ve Erkek Roller

Toplumsal cinsiyete göre toplumun kadın için belirlediği bazı roller vardır bunları kadınsı olarak adlandırarak şunları bekler: ‘‘Empati yeteneği olan, bağımlı, risk ve rekabete girmeyen, çekimser, korunmaya ihtiyaç duyan, yumuşak tabiatlı ve göz önünde olmaktan kaçınan’’ (Kutunis ve Çetinel, 2016). Evin erkeği olarak belirlediği rolleri ise erkeğe benzeyen adlandırarak ‘‘Hakimiyet kurabilen, girişken, bağımsız, sert mizaçlı, rasyonel, rekabet eden, risk alan ve çözüm getiren’’ davranışları bekler. Kadının sorumluluklarında bayanın yapacağı görevler evin içinde yapılanlar olarak tanımlanmıştır ve ilk yapması gerekenin evi derleyip toplayarak çocuklarının bakımını sağlamasıdır. Erkeğin yapması gerekenler ise dışarıda yapılanlar şeklinde tanımlı olup, önceliği aile üyelerinin maddi geçimini sağlayarak bir otorite sahibi

olmaktır. Kadınlara iş hayatında ihtiyaç duyulması ile birlikte kadın ev içinden ev dışına çıkmıştır (Alkan, 2019).

Her ne kadar kadın çalışma hayatına girmiş olsa da çocuk bakımı ve ev işlerinin sorumluluğu kadının yerine getirmesi gereken asıl sorumluluğu olarak görülmektedir. Kariyer alanında ilerlemek kadının üçüncül görevi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bireylerin ev içi sorumluluklarının incelendiği bir araştırmada katılımcılara göre kadının rolü; çocuk bakımı, yemek yapımı, çamaşır ve bulaşık yıkınması, ütü yapılması, oturacakları yere karar verilmesi, maddi açıdan bütçeye destek vermek ve ailevi sorunlara çözüm bulmak olarak görülmüştür. Ev içi tamirat işleri, ailenin maddi geçimi, resmi kurumlarda iş takibi, ev belirleneceği zaman bulunacağı konuma karar vermek, ailenin reisi olmayı üstlenmek ise erkek olmanın getiri olarak belirlenmiştir (Alkan, 2019). Günümüze bakacak olursak kadınların eğitim seviyelerinin yükseldiği ve çalışma hayatında aktif oldukları toplumlarda her iki cinsin de belirlenen geleneksel rolleri değişime uğramış ve bu değişim kadın lehine olmuştur (Attanapola, 2004). Kadınların çalışma hayatına girmesi ile birlikte toplumdaki rolleri değişime uğramıştır.

Cinsiyet rolleri üzerinde farklı görüşler bulunmaktadır. Bu görüşlerden biri, cinsiyet rollerinin tek boyutlu olduğu yani bir bireyin sadece erkeksi rollere ya da sadece kadınsı rollere sahip olabileceği ve bunun daha sağlıklı olduğu yönündedir. Bir diğer görüşe göre kadın ve erkek rollerinin iki farklı boyutta olduğu ve farklı ölçülerde kadınsı veya erkeksi özellikler gösterebileceğidir. Her iki özelliğe de sahip olan bireyler androjen birey olarak tanımlanmaktadır (Aydın & Kavuncu, 1991). Toplumsal cinsiyet rolleri; kadın ve erkeklere yakıştırılan geleneksel rolleri ve özellikleri ifade etmektedir. Bireylerden bu özelliklere uyumlu olmaları toplum tarafından beklenmektedir (Esen, Soylu, Siyez & Demirgürz, 2017). Kadın ve erkeğin rollerini toplumsal cinsiyet rolleri açısından; eşitlikçi roller ve geleneksel roller olarak ayırmak mümkündür. Kadına yüklenen geleneksel roller; çalışma hayatında aktif olmama ve ev işlerini yürütme gibi eşitlikçi olmayan görevleri ifade ederken, erkeğe yüklenen geleneksel roller ise; evin reisi olma, maddi geçimi sağlama gibi görevleri ifade etmektedir. Eşitlikçi roller ise; eğitim, evlilik, meslek, aile ve sosyal yaşamda kadın ve erkeğin görevlerini eşit olarak yerine getirmeleridir (Esen & diğerleri, 2017).

2.3.2.3. Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlgili Kuramsal Kısım

2.3.2.3.1. Psikanalitik Kuram

Psikanalitik yaklaşım, bilindiği gibi Freud'un görüşlerini içeren, cinsiyet rollerinin kazanılmasına yönelik ilk kuramsal yaklaşımlardandır. Gökaya (1994)'e göre; cinsiyet rollerinin kazanılması sürecinde hem biyolojik hem sosyal faktörlere vurgu yapılmıştır. Psikanalitik Kurama göre; cinsel kimlik doğuştan gelir ve her birey, erkek veya kadın tipinin özelliklerini kendi içinde barındırır. Freud'a göre her birey kişilik olarak biseksüeldir. Erzeybek & Çiftçi (2019)'a göre; Freud'un bakış açısından baktığımızda, çocukların yetişkinleri ile iletişimlerinde ki çatışmalar ve kıskançlıklar cinsel kimlik kazanımlarında önemli bir yere sahiptir.

Psikanalitik Kuram, içselleştirme ve özdeşleşme süreçlerine vurgu yaparak, çocuğun belirlenmiş olan toplumsal cinsiyete ait rollerde bulunmasının küçük yaşlardan beri benzer cinsinden ebeveyni ile kurmuş olduğu özdeşim sürecine bağlı olduğunu vurgulamaktadır. Freud'un düşüncesine göre; erkek çocuk babası ile özdeşim kurarak onun özelliklerini alır, kız çocuk annesi ile özdeşim kurarak onun özelliklerini alır. Sonuç olarak çocuklar nasıl davranmaları gerektiğini ebeveynlerinden öğrenmiş olurlar (Vargel, 2017). Psikanalitik Kurama göre; kendi cinsiyetine uygun kimliğe sahip olan birey, toplumsal ve psikolojik açıdan uyumlu olur. Shields & Diccico (2011)'ya göre, Freud'un fikirleri temel olarak kadın ve erkek farklılıklarının doğallığı, derinlerde yer etmesi ve sosyal açıdan veriler elde edilmesine dayanmaktadır. Kişilerin zihinsellik ve bilinçaltı etkileşimini incelemektedir.

2.3.2.3.2. Sosyal Öğrenme Kuramı

Sosyal Öğrenme Kuramı Bandura tarafından geliştirilmiştir aynı zamanda da öğrenilmiş cinsiyet rollerinin bir açıklaması olarak temel alınmıştır (Vargel, 2017). Sosyal Öğrenme Kuramına göre; çocuğun sergilediği davranışların cinsiyet rolüne uygun olup olmaması ödül ve ceza yolu ile düzenlenebilir. Aynı zamanda uygun davranışların sergilenmesinde örnek alma ve gözlem yapma da önemlidir. Sosyal öğrenme kuramına göre; kadın ve erkek arasında davranış farkının nedeni öğrenilmiş farklılıkların olmasıdır. Genetik faktörleri de önemseyen kuram, çocuğun bulunduğu çevre ile özdeşim kurduğunu ve bu çevrede gördüğü davranışları modellediğini ifade etmektedir (Vargel, 2017). Gökaya (1994)'ya göre; Ebeveynler çocuklarının

cinsiyet rolü kazanımında büyük bir rol oynarlar. Araştırmalar; küçük yaşlardan itibaren etkinlik ve oyuncak tercihlerinin, anne babaların yönlendirmesi ile belirlendiğini ortaya koymuştur. Anne babalar tarafından çocukların cinsiyet rolüne uygun davranışları sergilemesi beklenir ve desteklenir, cinsel role uygun olmayan davranışlar desteklenmemektedir. Bireyin sosyal ortamı genişledikçe öğretmenler ve toplumdaki diğer kişiler cinsiyet rolüne uygun davranışları artırmada etkili olurlar.

Davranışların nasıl oluştuğunu araştıran kuramcılar, bu davranışların öğrenilmiş olduğunun kanıtlanmasından sonra davranış kuramına yönelik incelemelere başlamışlardır. Kişiler doğumdan itibaren kendi hayatları boyunca etraflarından kişilik, biyolojik yapı ve çevre hakkında bilgiler toplamaktadır. Bu konudaki incelemelerin temeli Bandura'nın sosyal öğrenme kuramına dayanmaktadır. Bu kurama göre bireyler davranışlarını etraftan öğrenirler ve bunu model alma ile edimsel koşullanma şeklinde gerçekleştirirler (Gündüz Kalan, 2010). Sosyal öğrenme kuramı anne babaların doğumla birlikte davranışlarını çocuğun cinsiyetine değiştirmekte olduğunu ifade etmektedir. Çocuğun cinsiyetine göre, davranışlar, hitaplat, sınırlar, yönlendirmeler yeniden şekil kazanmamaktadır. Zaman içerisinde de çocuklar bu kalıpları öğrenerek kendi hayatlarında uygulamaya başlarlar. 'erkek adam ağlamaz', 'hanım bir kız ol' gibi tabirler ve erkeğe mavi kıza pembe renk kullanılması bu durumun farkını ortaya koymaktadır ve sosyal öğrenme sürecinin içindedir. Bireylere farklı meslekte yakıştırmalar yapılması uygun mesleği seçebilmesinde etki etmektedir (Güldü & Kart, 2009). Yağmurlu (2012) sosyal öğrenme kuramının faydalı olduğunu ifade etmektedir çünkü sosyal gelişim sürecini içinde barındırmaktadır. Fakat biyolojik etkileri düşünmeden sadece sosyal etkileri ele alması eleştirilen bir tarafıdır. Dökmen (2012) ise cinsiyete dair rollerin bir şekli girmesinin uzun sürmesini eleştirmiştir ve cinsiyet rollerinin kalıcı ve öğrenilmesinin basit olduğunu ifade etmiştir.

2.3.2.3.3. Bilişsel Gelişim Kuramı

Bilişsel yaklaşımın temeline baktığımızda bireylerin bilişsel dengeye ihtiyacı olduğu görülmektedir. Bu ihtiyaç topluma ve kendilerine karşı dengeli ve tutarlı olmak istemelerinden kaynaklanmaktadır. Bu tutarlılığı sağlamanın yolu, çocukluktan itibaren cinsiyet rolüne uygun davranışlar sergileyebilmektir. Bilişsel gelişim kuramı, sosyal öğrenme kuramının aksine, çocuğun cinsiyet rolüne uygun davranışının ödül ve ceza ile ilgili olmadığını, kendisini kız ya da erkek cinsiyet rolüne uygun

gördüğü için o davranışı sergilediğini ifade eder (Vargel, 2017). Bilişsel Kuram çerçevesinde Kohlberg'in cinsiyet rolünü tarif edişi şu şekildedir: Bireyler öncelikle çocuklukta insanların erkek ve kadın olarak iki konuma ayrıldıklarını fark ederler. Bu iki taraftan hangisine ait olduğunu anlayan çocuk, bulunduğu tarafın özelliklerini öğrenmeye başlar. Öğrendikleri doğrultusunda ise kendi cinsiyet rolüne uygun özelliklere uyum sağlarlar (Gökkaya, 1994).

2.3.2.3.4. Cinsiyet Şema Kuramı

Cinsiyet şema kuramı; Bem ve Martin & Halverson tarafından geliştirilmiştir. Kuram, dişil ve eril davranış özelliklerini toplumsal olarak açıklar (Gökkaya, 1994). Martin & Halverson (1981)'un düşüncesine göre; cinsiyet rolleri sosyal bilginin yapılandığı ve düzene koyulduğu bir şemadır. Bem'e göre ise cinsiyet şemaları toplumdan gelen bilgileri düzenler ve zihinsel yapının temelini oluşturur.

Kurama göre, kişi cinsiyet şemasına göre toplumdan gelen bilgileri alır, kodlar ve örgütler. Örnek olarak; erkekler için fiziksel güç, kadınlar için fiziksel çekicilik cinsiyet şeması olarak tanımlanır. Bu cinsiyet şemalarına göre bireyler kültürün cinsel rol tanımına uygun olarak davranışlarını düzenlerler. Çocuklar ise kendi cinsiyetine uygun olan şemaları seçip uygulayarak kendi benlik kavramını oluşturmaktadır (Vargel, 2017). Böylece çocukların zihinlerinde benlik kavramı cinsel rollerine göre şekillenir ve kadın-erkek olarak iki farklı şema oluşur. Toplum içerisinde bireyin davranış kalıplarının olması rol şeklinde ifade edilmektedir. Toplumsal cinsiyet rolleri erkek-kadın için ayrı ayrı belirlenmiş normlardan oluşur (Günüz Kalan, 2010). Bu rolleri öğrenmek için verileri toplayarak işlemlemeye hazır hale getiren yankılara da şema adı verilir. Zamanla daha fazla incelemeye başlanan şema konusu eylemler, olaylar, nesnelere ile ilgili tüm bilgileri toplayan ve zihinsel olarak başvurulmuş nasıl ortaya çıkaracağını ele alan zihinsel süreçlerdir (Çakıcı, 2011).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Bu kısımda çalışmaya dair araştırma modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçlarıyla ilgili veriler aktarılmış; verilerin toplanması, verilerin analizi ve yorumlanması açıklanmıştır.

3.1. Araştırma Modeli

Çalışmada evlilik beklentisi ile toplumsal cinsiyet rol tutumları arasındaki ilişki incelenmektedir. Bu ilişkinin incelenmesi ve tespiti için uygun örnekleme yöntemiyle veriler toplanmış ve elde edilen verilerin analizleri gerçekleştirilmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Yıldırım ve Şimşek'e göre (2011) örneklem, gerekli örnekleme teknikleri kullanılıp ortaya konulan yeni bir kitleyi ifade etmektedir. Çalışmaya veri sağlayan bütün katılımcılar ise evren adını almaktadır. Konu edinilecek kişilerin hepsine ulaşmak kolay olmadığı için, zaman ve maliyetten de tasarruf etmek adına az katılımcı ile büyük kitleyi temsil edebilecek küçük kitleyi oluşturmaya örnekleme süreci adı verilmektedir.

Araştırma evreni, 2020-2021 eğitim öğretim yılında Marmara ve Sabahattin Zaim Üniversitelerinin öğrenci ve yakınlarından oluşan 18-25 yaş grubu bireyleri kapsamıştır. Çalışma grubu toplamda 399'u kadın ve 112'si erkek olan toplam 511 kişiden oluşturmaktadır. Katılım gönüllü olmuştur. Katılımcılara çalışma ve çalışmanın amacı konusunda önceden bilgi verilmiştir. Çalışma pandemi döneminde gerçekleştirilmiştir. Veriler çevrimiçi olarak toplanmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Çalışma kapsamında hazırlanan soru formu üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde demografik değişkenlere ilişkin bilgi kazanmak hedefiyle Kişisel Bilgi Formu (EK-1), ikinci bölümde Evlilik Beklentisi Ölçeği (EK-2) ve üçüncü bölümde Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği (EK-3) kullanılmıştır.

3.3.1.Kişisel Bilgi Formu (Anket)

Çalışmada, araştırmacının kendisi tarafından hazırlanan ve amaca yönelik olarak kullanılan demografik veriler içeren form kullanılmıştır. Bu form hazırlanırken farklı kaynaklardan yararlanılmıştır. Kişisel bilgi formunda demografik değişkenlere ilişkin toplam 8 soru bulunmaktadır. Bu sorulardan iki tanesi açık uçlu sorudur. Bu sorular katılımcıların bakış açılarını öğrenmede çalışmaya katkı sağlamaktadır.

3.3.2.Evlilik Beklentisi Ölçeği

Marriage Expectation Scale: Jones ve Nelson (1996)'ın geliştirdiği 40 maddelik evlilik beklentilerini tespit etmek için kullanılan ölçektir. 5'li likert tip olup tek boyutlu bir ölçektir. Ölçek neticesinde maximum puanlar idealist beklentiyi, minimum puanlar kötünsel beklentiyi ve ortalama puanlar gerçekçi beklentiyi ifade etmektedir. Ölçekten en fazla 120, en az 40 puan alınmaktadır. 0-85 kötümser, 86-96 gerçekçi, 97-120 idealist şeklinde sınıflandırılmaktadır. Ölçeğin geliştirme aşamasında test tekrar test güvenilirlik katsayısı 0,80, Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı ise 0,79'dur.

Evlilik Beklentisi Ölçeği Özsosyal, Baş, Aysan (2016) tarafından Dokuz Eylül Üniversitesinde 440 öğrenci ile çalışılarak Türkçeye uyarlanmıştır. Cronbach alfa katsayısı 0,93 olarak tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra bu ölçek 92 kişilik bir guruba 4 hafta ara ara uygulanmıştır. İki uygulama arasındaki korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Korelasyon katsayısı ($r=0.97$) test tekrar test güvenilirliğinin pozitif ve güçlü olduğunu ifade etmektedir.

3.3.3.Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği

Zeyneloğlu ve Terzioğlu (2011) tarafından geliştirilen Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği 38 maddeden oluşmaktadır. Bu ölçek toplumsal cinsiyet rolleri tutumunu ölçebilmek amacıyla geliştirilmiştir. Farklı çalışmalarda uygulandığında ölçeğin geçerlilik güvenilirlik düzeyinin iyi olduğu görülmüştür. 38 madde ve 5 alt boyuttan (eşitlikçi cinsiyet rolü, erkek cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü, evlilik cinsiyet rolü ve geleneksel cinsiyet rolü) oluşan bir ölçektir. Ölçek beşli likert dilinde derecelendirilmiştir (Kesinlikle katılmıyorum, Katılmıyorum, Kararsızım, Katılıyorum ve Tamamen Katılıyorum) Değerlendirmenin sonunda katılımcıların ölçekten alacakları minimum puan 38, maximum puan ise 190'dır. Ölçekteki alt boyutların Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı 0.72-0.80 aralığında farklılık göstermektedir. Ölçeğin toplam Cronbach Alfa iç güvenilirlik katsayısı 0,92 olarak

bulunmuştur. Elde edilen bulgularla ölçeğin güvenilir bir ölçme aracı olduğu görülmüştür.

3.4. Verilerin Toplanması

Veriler çalışmayı yürüten kişi tarafından çevrimiçi olarak toplanmıştır. Katılımcılara araştırmanın konusu ve amacı hakkında ön bilgi sunulmuştur. Gönüllülük çerçevesinde sürdürülerek, verilerin kesinlikle gizli tutulacağı ve farklı kişi ve kurumlarla asla paylaşılmayacağı ifade edilmiştir. Demografik form önce olmak üzere, iki farklı ölçek formlarına gönderilen linkten ulaşan katılımcılar çalışmaya gönüllü olmuştur. Veriler 2020-2021 yıllarında toplanmış ve istatistiksel bilgiler için bilgisayar programına aktarılmıştır.

3.5. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Bu çalışmada evlilik beklentisi ve toplumsal cinsiyet rolleri tutumunu tespit eden bilgiler ayrıntılı bir açıklama ile ifade edilen ölçekler kullanılarak buluşturulmuştur. Korelasyonel çalışma, değişkenlerin ilişkisini ölçmek üzere kullanılmıştır. Veriler sayısal forma dönüştürülerek analiz edilmiştir. Analizler betimsel olup, SPSS programında yapılmıştır. İlk olarak kullanılan ölçekler için güvenilirlik analizleri tespit edilmiştir. Demografik değişkenler ile ilişkiyi belirlemek adına analizlerin tanımlayıcı olmasına dikkat edilmiştir. Frekans, yüzde ve anlamlılık tabloları oluşturulmuştur.

Aynı zamanda, nicel verilerin kullanımında iki gruba karşılaştırma yaparak farkı bulmak için t-testi, iki ve daha fazla gruplarda bilgilerin karşılaştırılması için tek yönlü anova testi kullanılmıştır. Değişkenlerden bağımlı ve bağımsız arasındaki bilgi verisini elde etmek hedefiyle pearson korelasyon testi uygulanmıştır. Son olarak aralarındaki etkiyi incelemek üzere regresyon analizi kullanılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI

Bu bölümde araştırma sonuçlarına göre elde edilen bulguların analizine yer verilecektir. Öncelikle araştırmada yer alan katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin veriler analiz edilip, daha sonra araştırmanın temel sorusu olan konularla ilgili veriler üzerinde durulacaktır.

4.1.Kullanılan Ölçeklerin Güvenilirlik Çalışması Bulguları

Anket ya da ölçeklerin özelliklerini ve güvenilirliklerini değerlendirmek üzere geliştirilen yöntem güvenilirlik analizi (reliability analysis) olarak adlandırılmaktadır (Kalaycı, 2010). Bu çalışmada kullanılan güvenilirlik ölçme yöntemi Cronbach Alfa Modeli'dir. Bu modelde Alfa katsayısına bakılarak ilgili anket ya da ölçeğin güvenilirlikleri ölçülmektedir.

Tablo 4.1: Ölçeklerin Güvenilirlik Analizi Sonuçları

Ölçek	Alt Boyut	α (Cronbach Alfa)	N
Evlilik Beklentisi	-	,888	40
Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum	-	,957	38
Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeğinin Alt Boyutları	Eşitlikçi Cinsiyet Rollerini	,852	8
	Kadın Cinsiyet Rollerini	,889	8
	Erkek Cinsiyet Rollerini	,809	6
	Evlilikte Cinsiyet Rollerini	,837	8
	Geleneksel Cinsiyet Rollerini	,898	8

Tablo 4.1'de ölçeklerin güvenilirlik analizleri bu çalışma için tekrarlanmıştır. Elde edilen analiz sonuçlarına göre evlilik beklentisi ($\alpha= ,888$) ve toplumsal cinsiyet rollerini tutumu ($\alpha= ,957$) güvenilirliği yüksek derecede güvenilir olduğu tespit edilmiştir. Toplumsal cinsiyet rollerini tutum ölçeğinin alt boyutları olan; eşitlikçi cinsiyet ($\alpha= ,852$), kadın cinsiyet rollerini ($\alpha= ,889$), erkek cinsiyet rollerini ($\alpha= ,809$),

evlilikte cinsiyet rolleri ($\alpha= ,837$) ve geleneksel cinsiyet rolleri ($\alpha= ,898$) alt boyutlarının güvenilirliğinin yüksek derecede güvenilir olduğu ifade edilebilir.

Araştırmada kullanılan iki farklı ölçeğin güvenilir ve analizler için uygun olduğu görülmektedir. Bu durumda anketlerin tutarlı bir şekilde doldurulduğu söylenebilir.

4.2. Demografik Değişkenlere İlişkin Frekans Tabloları

Aşağıda yer alan tablolarda katılımcıların demografik değişkenlere dair verilerine yer verilmektedir. Araştırma kapsamında incelenen demografik değişkenler cinsiyet, yaş, eğitim durumu, medeni durum, gelir düzeyi ve çocuk sahibi olma durumlarıdır.

Tablo 4.2: Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Dağılımları

Cinsiyet	Frekans (f)	Yüzde (%)
Kadın	399	78,1
Erkek	112	21,9
Toplam	511	100,00

Tablo 4.2’de katılımcıların cinsiyete göre dağılımları gösterilmektedir. Katılımcıların çoğunu 399 (%78,1) kişi ile kadınlar oluştururken, 112’sini (%21,9) de erkek katılımcıların oluşturulduğu görülmektedir.

Tablo 4.3: Katılımcıların Yaşa Göre Dağılımları

Yaş Grubu	Frekans (f)	Yüzde (%)
18-24	323	63,21
25-34	134	26,22
35 ve üzeri	54	10,57
Toplam	511	100,00

Tablo 4.3’de katılımcıların yaşa göre dağılımları gösterilmektedir. Katılımcıların çoğunu 18-24 yaş aralığında olan 323 (%63,21) kişi oluştururken, katılımcıları 25-34 yaş aralığındaki 134 (%26,22) kişi takip etmiştir. Aynı zamanda 35 yaş ve üzeri katılımcıların 54 (%10,57) kişi oldukları görülmektedir.

Tablo 4.4: Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Dağılımları

Eğitim Durumu	Frekans (f)	Yüzde (%)
İlköğretim	3	0,6
Lise	29	5,7
Lisans	436	85,3
Yükseklisans	33	6,5

Doktora	10	2,0
Toplam	511	100,00

Tablo 4.4'e göre katılımcıların eğitim durumuna göre dağılımları şu şekilde gerçekleşmiştir: Araştırmaya katılan kişilerin çoğunluğunu 436 (%85,3) kişi ile Lisans, sonrasında 33 (%6,5) kişi ile yüksek lisans, 29 (%5,7) kişi ile lise, 10 (%2,0) kişi ile doktora ve 3 (%0,6) kişi ile ilköğretim düzeyi takip etmiştir.

Tablo 4.5: Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Dağılımları

Medeni Hal	Frekans (f)	Yüzde (%)
Evli	134	26,2
Bekar	377	78,8
Toplam	511	100,00

Tablo 4.5'te katılımcıların eğitim durumuna göre dağılımları gösterilmektedir. Araştırmaya katılanların çoğunluğunu 377 (%78,8) kişi ile bekarlar, 134 (%26,2) kişi ile evliler oluşturmuştur.

Tablo 4.6: Katılımcıların Gelir Düzeylerine Göre Dağılımları

Gelir Düzeyi	Frekans (f)	Yüzde (%)
Düşük	54	10,6
Orta	422	82,6
Yüksek	35	6,8
Toplam	511	100,00

Tablo 4.6'da göre araştırmaya katılan katılımcılardan 422'si (%82,6) orta gelir düzeyine, 54'ü (%10,6) düşük gelir düzeyine ve 35'i (%6,8) yüksek gelir düzeyine sahip olduğunu ifade edilebilir.

Tablo 4.7: Katılımcıların Çocuk Sahibi Olma Durumlarına Göre Dağılımları

Çocuk	Frekans (f)	Yüzde (%)
Var	107	20,9
Yok	404	79,1
Toplam	511	100,00

Tablo 4.7'de katılımcıların çocuk sahibi olma durumlarına göre dağılımları gösterilmektedir. Araştırmaya katılan katılımcılardan 107'sinin (%20,9) çocuk sahibi olduğu ve 404'ünün (%79,1) çocuk sahibi olmadığı görülmektedir.

Tablo 4.8: Evli ve Bekar Katılımcıların Ev İşlerinde Sorumluluk Alma Durumlarına Göre Dağılımları

Ev İşleri	Evli		Bekar		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Boş	1	0,7	7	1,9	8	1,6
Hiçbiri	2	1,5	24	6,4	26	5,1
İşbölümü	17	12,7	190	50,4	207	40,5
Temizlik	15	11,2	44	11,7	59	11,5
Alışveriş	9	6,7	9	2,4	18	3,5
Yemek	5	3,7	13	3,4	18	3,5
Hepsi	66	49,3	26	6,9	92	18,0
Temizlik ve Yemek	19	14,2	64	17,0	83	16,2
Toplam	134	100,0	377	100,0	511	100,0

Tablo 4.8’de katılımcılara evli iken üstlendikleri ev işi ya da evlenince üstlenmeyi düşündükleri ev işi sorumlulukları sorulmuştur. Evli bireylerin 66’sının (%49,3) ev işlerinin hepsini üstlendiği, bekarların ise 26’sının (%6,9) hepsi olarak yanıt verdiği görülmüştür. Evli bireylerden 19’u (%14,2) temizlik ve yemek işlerini üstlendiğini söylerken, bekarlarda bu durum 64 (%17,0) kişi olarak görülmektedir. Sonrasında en çok yanıt verilen iş bölümü yanıtı evli bireylerin 17’sini (%12,7), bekar bireylerin 190’ını (%50,4) oluşturmaktadır.

Bu sonuçlara bakıldığında bekar bireylerin (190, %50,4), evli bireylere (17, %12,7) göre iş bölümüne daha açık oldukları görülmektedir. Evli bireylerde bu tercihin düşmesinin sebebi iş birliğinin evli çiftlerde aksamalara uğraması ya da çiftlerden birinin daha çok sorumluluk almış olmasına işaret ettiği düşünülmektedir. Bu düşüncüyü destekleyen diğer bir görüş ise evli bireylerden 66’sı (%49,3) hepsi ile tüm ev işi sorumluluğunu aldığını ifade ederken, bekar bireylerden 26’sı (%6,9) evlendiğinde ev işi sorumluluklarının tümünü alabileceğini ifade etmiştir. Buradan sonuçla bekar bireylerin beklentilerinin evlilik hayatında birebir karşılık bulmadığını gösteren bir durum olduğu düşünülmektedir.

Tablo 4.9: Kadın ve Erkek Katılımcıların Ev İşlerinde Sorumluluk Alma Durumlarına Göre Dağılımları

Ev İşleri	Kadın		Erkek		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Boş	4	1,0	4	3,6	8	1,6
Hiçbiri	18	4,5	8	7,1	26	5,1
İşbölümü	153	38,3	54	48,3	207	40,5
Temizlik	44	11,0	15	13,4	59	11,5
Alışveriş	4	1,0	14	12,5	18	3,5
Yemek	17	4,3	1	0,9	18	3,5
Hepsi	83	20,8	9	0,8	92	18,0
Temizlik ve Yemek	76	19,0	7	6,3	83	16,2
Toplam	399	100,0	112	100,0	511	100,0

Tablo 4.9’da cinsiyete göre ev işlerinde sorumluluk alma dağılımları gösterilmektedir. Kadınların 153’ü (38,3) işbirliğine daha açık olduğunu ifade ederken, erkek bireylerin 54’ü (48,2) aynı cevabı vermiştir. Daha sonra onu takip eden ‘hepsi’ yani ev işlerindeki tüm sorumluluğu alma ifadesi kadınlarda 83 (%20,8) ve erkeklerde 9’dur (%8,0). Kadınların 76’sı (%19,0), erkeklerin 7’si (6,3) temizlik&yemek sorumluluğunu ifade etmiştir.

Bu sonuçlar değerlendirildiğinde çalışmaya katılan 399 kadın bireyden 153’ünün (38,3) iş birliğine açık olduğu ve 112 erkek bireyden 54’ünün (%48,2) iş birliğine açık olduğu görülmüştür. Oranlara bakıldığında kadın ve erkek bireylerin iş birliğine yaklaşık aynı oranda açık olduğu görülmektedir. Tabloya bakıldığında ev dışı sorumluluklardan olan alışveriş cevabını veren 4 (%1,0) kadın ve 14 (%12,5) erkek vardır ve erkek katılımcıların daha çok ev dışı sorumluluğu almaya açık olduğu düşünülmektedir. Bu görüşü destekleyen bir görüş olarak da hepsi cevabını veren 83 (%20,8) kadın, 9 (%8,0) erkek bulunmaktadır. Ev içi sorumluluklarda kadınların daha fazla görev aldığı düşünülmektedir.

Tablo 4.10: Evli ve Bekar Katılımcıların Çocuk Bakımında Sorumluluk Alma Durumlarına Göre Dağılımları

Çocuk Bakımı	Evli		Bekar		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Boş	4	3,0	26	6,9	30	5,9
Hiçbiri	1	0,7	24	6,4	25	4,9
İşbölümü	41	30,6	177	46,9	218	42,7
Eğitim	6	4,5	13	3,4	19	3,7
Uyku	1	0,7	3	0,8	4	0,8
Oyun	1	0,7	11	2,9	12	2,3
Hepsi	80	59,7	123	32,6	203	39,7
Toplam	134	100,0	377	100,0	511	100,0

Tablo 4.10’da katılımcılara çocuk bakımında aldıkları sorumluluklar ya da çocuk sahibi olduktan sonra alacakları sorumluluklar sorulmuştur. Bekar katılımcılardan 177’si (%46,9) iş bölümüne açık olduğunu, evli katılımcılardan 41’i (%30,6) iş bölümü yaptığını ifade etmiştir. Tüm sorumlulukları yerine getireceğini ifade eden 123 (%32,6) bekar katılımcı ve tüm sorumlulukları yerine getirdiğini ifade eden 80 (%59,7) evli katılımcı vardır. Katılımcıların sadece uyku 1 (%0,7) ve oyun 1 (%0,7) ifadelerine az cevaplar vermesinin nedeni; bu sorumlulukların hepsi başlığı altında da değerlendirilmiş olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Bekar katılımcıların çocuk bakımı konusunda evli katılımcılara göre iş birliğine daha açık oldukları, evlendikten sonra işbirliğinin değişebileceğini ifade ettiği düşünülmektedir.

Tablo 4.11: Kadın ve Erkek Katılımcıların Çocuk Bakımında Sorumluluk Alma Durumlarına Göre Dağılımları

Çocuk Bakımı	Kadın		Erkek		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Boş	24	6,0	6	5,4	30	5,9
Hiçbiri	17	4,3	8	7,1	25	4,9

İşbölümü	183	45,9	35	31,3	218	42,7
Eğitim	6	1,5	13	11,6	19	3,7
Uyku	0	0,0	4	3,6	4	0,8
Oyun	3	0,8	9	8,0	12	2,3
Hepsi	166	41,6	37	33,0	203	39,7
Toplam	134	100,0	377	100,0	511	100,0

Tablo 4.11’de katılımcıların cinsiyete göre çocuk bakımında sorumluluk alma dağılımları gösterilmektedir. Kadın katılımcıların 183’ü (%45,9), erkek katılımcıların 35’i (%31,3) iş bölümü cevabını vermiştir. Bunu takip eden hepsi cevabı 166’sı (%41,6) kadın ve 37’si (%33,0) erkek katılımcı tarafından cevaplanmıştır. Kadınların çocuk bakımı noktasında daha fazla sorumluluk aldıkları düşünülmektedir. Eğitim cevabını veren 6 (%1,5) kadın ve 13 (%11,6) erkek katılımcı vardır. Erkeklerin çocukların eğitim sorumluluğuna daha fazla vakit ayırdıkları düşünülmektedir. Uyku yanıtına cevap veren kadın katılımcının olmaması bu başlığın hepsi yanıtının altında da değerlendiriliyor olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Tablo 4.12: Evli ve Bekar Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Çocuk Bakımında Sorumluluk Alma Dağılımları

Çocuk Bakımı	Evli				Bekar			
	Kadın		Erkek		Kadın		Erkek	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Boş	3	75,0	1	25,0	21	80,8	5	19,2
Hiçbiri	1	100,0	0	0,0	16	66,7	8	33,3
İşbölümü	38	92,7	3	7,3	145	81,9	32	18,1
Eğitim	2	33,3	4	66,7	4	30,8	9	69,2
Uyku	0	0,0	1	100,0	0	0,0	3	100,0
Oyun	0	0,0	1	100,0	3	27,3	8	72,7
Hepsi	76	95,0	4	5,0	90	73,2	33	26,8
Toplam	120	100,0	14	100,0	279	100,0	98	100,0

Tablo 4.12 incelendiğinde evli kadınların evli erkeklere oranla çocuk bakımında daha fazla sorumluluk aldıkları görülmektedir. Evli kadınların 76'sı (%95) tüm sorumlulukları aldığını ifade ederken, bu oran evli erkeklerde 4 (%5) olarak görülmektedir. Uyku ve oyun seçeneklerinin kadınlarda tercih edilmemesinin nedeni uyku başlığının hepsi seçeneğinde alt başlıklarından biri olması olarak değerlendirilmektedir. Evli erkek katılımcıların 4'ünün (%66,7) eğitim seçeneğini tercih ettiği görülmektedir. Evli kadınlardan 38'i (%92,7), evli erkeklere 3 (%7,3) göre iş bölümüne daha açık olduğunu ifade etmiştir.

Bekar kadınların 145'i (%81,9) bekar erkeklere 32 (%18,1) göre daha fazla iş birliği seçeneğini seçtikleri görülmektedir. Bekar kadınların sadece uyku seçeneğini hiç seçmediği görülmüş olup bu durumun hepsi başlığı altında da olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Bekar kadınların 90'ı (%73,2) bekar erkeklerin 33'ü (%26,8) tüm sorumlulukları alacaklarını ifade etmiştir. Bekar erkeklerin eğitim ve uyku seçeneklerini bekar kadınlara oranla daha fazla tercih ettikleri görülmektedir.

Evli kadınların 38'i (%92,7) iş bölümü yaptıklarını ifade ederken, bekar kadınların 145'i (%81,9) evlendikten sonra çocuk bakımı sorumluluklarını yerine getirmede iş bölümü seçeneğini tercih edeceğini ifade etmiştir. Evli kadınların 76'sı (%95) tüm sorumlulukları aldığını ifade ederken, bekar kadınların 90'ı (73,2) evlendikten sonra tüm sorumlulukları üstlenebileceğini ifade etmektedir. Bu veriler incelendiğinde bekar kadınların evli kadınlara göre çocuk sorumluluklarını üstlenmede daha az gerçekçi olduğu düşünülmektedir.

Bekar erkeklerin 33'ü (%26,8) ve evli erkeklerin 4'ü (%5) çocuk bakımında tüm sorumlulukları alacaklarını ifade ettikleri görülmüştür. Bekar erkeklerin 32'si (18,1) iş bölümü seçeneğini seçerken evli erkeklerin 3'ü (%7,3) iş bölümü seçeneğini tercih etmiştir. Bu veriler doğrultusunda bekar erkeklerin evlilik beklentilerinin gerçekçi olmadığı düşünülmektedir.

4.3. Ankette Yer alan İfadelere Verilen Cevaplara İlişkin Frekans, Yüzde Dağılımları, Ortalama ve Standart Sapma Bulguları

Aşağıda yer alan tablolarda ölçeklere ait frekans ve yüzde dağılımları ile ortalama ve standart sapma değerlerine yer verilmektedir.

Tablo 4.13: Evlilik Beklentisi Ölçeğine ilişkin Frekans, Yüzde Dağılımları, Ortalama ve Standart Sapma Bulguları

Evlilik Beklentisi Ölçeği		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Ortalama	Standart Sapma
		f/%	f/%	f/%	f/%	f/%		
1	Evliliğim yaşadığım tüm diğer yakın ilişkilerden daha yoğun olacak.	16 3,1	58 11,4	83 16,2	201 39,3	153 29,9	3,81	1,07
2	Eşim ve ben cinselliğe eşit şekilde önem vereceğiz.	14 2,7	43 8,4	71 13,9	227 44,4	156 30,5	3,91	1,01
3	Ben ve eşim benzer temizlik alışkanlıklarına sahip olacağız.	18 3,5	34 6,7	85 16,6	230 45,0	144 28,2	3,87	1,00
4	Gelirlerimizi düzenli bir şekilde korumak zor olacak.	64 12,5	198 38,7	125 24,5	93 18,2	31 6,1	2,66	1,09
5	Birbirimizden yardım istemek bir sorun oluşturmayacak.	11 2,2	11 2,2	27 5,3	154 30,1	308 60,3	4,44	,86
6	Eşim oldukça çekici biri olacak.	19 3,7	71 13,9	169 33,1	182 35,6	70 13,7	3,41	1,00
7	Her ikimizin de yapacağı belli başlı ev işleri olacak.	18 3,5	29 5,7	62 12,1	194 38,0	208 40,7	4,06	1,03
8	Yalnız başına geçirilen zaman birlikte geçirilen zaman kadar önemli olmayacak.	98 19,2	154 30,1	96 18,8	107 20,9	56 11,0	2,74	1,28
9	Romantik aşkın sürdürülmesi mutlu evliliğimiz için anahtar unsur olacaktır.	32 6,3	90 17,6	122 23,9	171 33,5	96 18,8	3,40	1,16
10	Eşim ve ben aynı zamanda çocuk sahibi olmak isteyeceğiz.	30 5,9	37 7,2	138 27,0	171 33,5	135 26,4	3,67	1,11
11	Eğer işimde terfi edersem ve başka bir şehre taşınmamız gerekirse eşim benimle birlikte gelmeye kesinlikle gönüllü olacaktır.	39 7,6	36 7,0	160 31,3	151 29,5	125 24,5	3,56	1,15
12	Evlilikteki doyumumuz cinsel hayatımızın yansıması olacaktır.	32 6,3	85 16,6	152 29,7	163 31,9	79 15,5	3,33	1,11
13	Eşim çok güçlü bir mizah duygusuna sahip olacak.	18 3,5	59 11,5	132 25,8	207 40,5	95 18,6	3,59	1,02
14	Her ikimiz de gerekirse evlilik danışmanına gitme konusunda gönüllü olacağız.	19 3,7	40 7,8	96 18,8	209 40,9	147 28,8	3,83	1,04

15	Eşim ve ben birbirimize karşı oldukça şefkatli olacağız.	9 1,8	10 2,0	40 7,8	188 36,8	264 51,7	4,34	,84
16	Çocuk sahibi olmak her ikimizin de evlilik doyumunu geliştirecek.	58 11,4	45 8,8	127 24,9	171 33,5	110 21,5	3,45	1,24
17	Eşim ne istediğimi ve neyle mutlu olacağımı içgüdüsel olarak bilecek.	22 4,3	46 9,0	75 14,7	234 45,8	134 26,2	3,80	1,05
18	Eşim beni anlama konusunda sorun yaşayacak.	115 22,5	192 37,6	109 21,3	75 14,7	20 3,9	2,39	1,10
19	Eşimin vücudunun bozulması benim için sorun olmaz.	21 4,1	62 12,1	110 21,5	188 36,8	130 25,4	3,67	1,10
20	Eşim hayatımı şenlendirecek.	14 2,7	18 3,5	53 10,4	230 45,0	196 38,4	4,12	,92
21	Eşim beni her zaman dinleyecek.	16 3,1	37 7,2	102 20,0	216 42,3	140 27,4	3,83	1,00
22	Eşimin eksik yanlarını göstererek onu değiştirebileceğim.	70 13,7	100 19,6	146 28,6	145 28,4	50 9,8	3,00	1,19
23	Birbirimize öfkeleneceğiz.	33 6,5	73 14,3	113 22,1	213 41,7	79 15,5	3,45	1,11
24	- Cinsellik her zaman heyecan verici olacak.	29 5,7	50 9,8	157 30,7	161 31,5	114 22,3	3,54	1,11
25	Her zaman duygularımızı açıkça ifade edebileceğiz.	10 2,0	40 7,8	62 12,1	205 40,1	194 38,0	4,04	,99
26	Eşim ve ben tatillerimizi hangimizin ailesiyle birlikte geçireceğimiz konusunda aynı görüşte olacağız.	33 6,4	54 10,6	157 30,7	160 31,3	107 20,9	3,49	1,12
27	Kararlarımızı her zaman birlikte alacağız.	15 2,9	27 5,3	82 16,0	201 39,3	186 36,4	4,00	1,00
28	Eşimin sadakatiyle ilgili kuşku duyacağım.	248 48,5	159 31,1	65 12,7	22 4,3	17 3,3	1,82	1,02
29	Tüm kavgalarımız hızlı bir şekilde çözümlenecek.	29 5,7	59 11,5	140 27,4	190 37,2	93 18,2	3,50	1,08
30	Eşim evlilik yıldönümü gibi önemli tarihleri unutacak.	122 23,9	139 27,2	167 32,7	56 11,0	27 5,3	2,46	1,12
31	Eşim otomatik olarak ailemdeki kişileri sevecek.	72 14,1	115 22,5	144 28,2	136 26,6	44 8,6	2,93	1,18
32	Ev işlerini eşit bir şekilde paylaşacağız.	30 5,9	39 7,6	82 16,0	168 32,9	192 37,6	3,88	1,16
33	Eşim kararlarımı alırken her zaman bana danışacak.	33 6,5	79 15,5	106 20,7	212 41,5	81 15,9	3,44	1,12
34	Her zaman aşırı duygusal yakınlığımız olacak.	33 6,5	91 17,8	128 25,0	157 30,7	102 20,0	3,39	1,17
35	Eşim ve ben çok fazla tartışacağız.	125 24,5	211 41,3	117 22,9	43 8,4	15 2,9	2,24	1,00

36	Eşim ve ben yemeklerimizi her zaman birlikte yiyeceğiz.	24 4,7	85 16,6	96 18,8	198 38,7	108 21,1	3,54	1,13
37	Benzer ilgilerimizin tümünü paylaşacağız.	17 3,3	50 9,8	66 12,9	239 46,8	139 27,2	3,84	1,03
38	Kayınlarım ile geçinmem zor olacak.	140 27,4	188 26,8	138 27,0	34 6,7	11 2,2	2,19	,98
39	Eğer eşime kendisiyle ilgili bazı şeyleri değiştirmesini söylersem benimle aynı fikirde olacak.	51 10,0	113 22,1	219 42,9	99 19,4	29 5,7	2,88	1,01
40	Eşim karşı cinsten birisini asla çekici bulmayacak.	84 16,4	134 26,2	125 24,5	87 17,0	81 15,9	2,89	1,31

Tablo 4.13’de bulunan bilgiler değerlendirildiğinde, ‘birbirimizden yardım istemek bir sorun oluşturmayacak’ cümlesinin en yüksek ortalama değere sahip 4,44 ve ‘eşim ve ben birbirimize karşı oldukça şefkatli olacağız’ cümlesinin en yüksek ikinci ortalama değere sahip 4,34 olduğu görülmektedir. Çalışmaya katılan deneklerin, ‘kesinlikle katılıyorum’ ve ‘katılıyorum’ seçeneklerini seçtikleri bilinmektedir. Aynı zamanda evlilik hayatında eşlerin birbirine karşı olumlu tutum içinde olacaklarını düşündükleri görülmektedir. Bu ifadelerle göre, deneklerin evlilik hayatında birbirlerine karşı olumlu tutum içinde olmak beklentisinde oldukları söylenebilir. Kuramsal bilgiler bölümünde ifade edildiği gibi evliliklerin başarılı devam etmesi için eşlerin birbirlerine karşı olumlu tutum sergilemeleri önemli bir yer teşkil etmektedir.

Benzer şekilde ‘ev işlerini eşit bir şekilde paylaşacağız’ cümlesinin 3,88 ortalama değere ve ‘benzer ilgilerimizin tümünü paylaşacağız’ cümlesinin 3,84 ortalama değere sahip olduğu görülmektedir. Bu cümlelere verilen cevaplar değerlendirildiğinde deneklerin evlilikteki sorumlulukları paylaşarak dengeyi korumayı ve iş bölümü yapmayı bekledikleri görülmektedir.

Tablo 4.14: Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeğine İlişkin Frekans, Yüzde Dağılımları, Ortalama ve Standart Sapma Bulguları

	Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Ortalama	Standart Sapma
		f/%	f/%	f/%	f/%	f/%		
1	Kızlar, ekonomik bağımsızlıklarını kazandıklarında ailelerinden ayrı	48 9,4	69 13,5	45 8,8	139 27,2	210 41,1	3,77	1,35

	yaşayabilmelidir.							
2	Erkeğin evde her dediği yapılmalıdır.	343 67	130 25,4	23 4,5	15 2,9	0	1,43	0,71
3	Kadının yapacağı meslekler ile erkeğin yapacağı meslekler ayrı olmalıdır.	222 43,4	142 27,8	62 12,1	53 10,4	32 6,3	2,08	1,23
4	Evlilikte çocuk sahibi olma kararını eşler birlikte vermelidir.	6 1,2	3 0,6	12 2,3	107 20,9	383 75,0	4,67	0,66
5	Bir genç kızın evleneceği kişiyi seçmesinde son sözü baba söylemelidir.	290 56,8	117 22,9	55 10,8	35 6,8	14 2,7	1,75	1,06
6	Kadının erkek çocuk doğurması onun değerini artırır.	450 88,1	38 7,4	15 2,9	6 1,2	2 0,4	1,18	0,57
7	Kadının doğurganlık özelliği nedeniyle, iş başvurularında erkekler tercih edilmelidir.	389 76,1	75 14,7	22 4,3	14 2,7	11 2,2	1,40	0,86
8	Ailede ev işleri, eşler arasında eşit paylaşılmalıdır.	13 2,5	31 6,1	46 9,0	126 24,7	295 57,7	4,28	1,02
9	Kadının yaşamıyla ilgili kararları kocası vermelidir.	378 74,0	84 16,4	29 5,7	16 3,1	4 0,8	1,40	0,79
10	Kadınlar kocalarıyla anlaşamadıkları konularda tartışmak yerine susmayı tercih etmelidir.	338 66,1	101 19,8	37 7,2	28 5,5	7 1,4	1,56	0,94
11	Bir genç kız, evlenene kadar babasının sözünü dinlemelidir.	217 42,5	123 24,1	63 12,3	82 16,0	26 5,1	2,17	1,27
12	Ailenin maddi olanaklarından kız ve erkek çocuk eşit yararlanmalıdır.	12 2,3	12 2,3	18 3,5	73 14,3	396 77,5	4,62	0,85
13	Çalışma yaşamında kadınlara ve erkeklere eşit ücret ödenmelidir.	17 3,3	17 3,3	28 5,5	71 13,9	378 74,0	4,51	0,97
14	Bir erkeğin karısını aldatması normal karşılanmalıdır.	466 91,2	26 5,1	10 2,0	4 0,8	5 1,0	1,15	0,57
15	Kadının çocuğu olmuyorsa erkek tekrar evlenmelidir.	429 84,0	42 8,2	26 5,1	6 1,2	8 1,6	1,28	0,75
16	Kadının temel görevi anneliktir.	299 58,5	90 17,6	38 7,4	47 9,2	37 7,2	1,89	1,29
17	Evin reisi erkektir.	306 59,9	78 15,3	37 7,2	53 10,4	37 7,2	1,89	1,31
18	Dul kadın da dul erkek gibi yalnız başına yaşayabilmelidir.	25 4,9	13 2,5	38 7,4	106 20,7	329 64,4	4,37	1,06
19	Bir genç kızın, flört etmesine ailesi izin vermelidir.	72 14,1	52 10,2	83 16,2	123 24,1	181 35,4	3,56	1,41
20	Ailede kararları eşler birlikte almalıdır.	5 1,0	7 1,4	9 1,85	88 17,2	402 78,7	4,71	0,66
21	Bir kadın akşamları tek başına sokağa çıkabilmelidir.	13 2,5	33 6,5	39 7,6	111 21,7	315 61,6	4,33	1,03
22	Eşler boşandığında mallar eşit paylaşılmalıdır.	13	29	60	91	318	4,31	1,04

		2,5	5,7	11,7	17,8	62,2		
23	Kız bebeğe pembe, erkek bebeğe mavi renkli giysiler giydirilmelidir.	263 51,5	109 21,3	71 13,9	41 8,0	27 5,3	1,94	1,20
24	Erkeğin en önemli görevi evini geçindirmektir.	201 39,3	86 16,8	68 13,3	103 20,2	53 10,4	2,45	1,43
25	Erkeğin maddi gücü yeterliyse kadın çalışmamalıdır.	297 52,3	113 22,1	56 11,0	41 8,0	34 6,7	1,94	1,24
26	Evlilikte, kadın istemediği zaman cinsel ilişkiyi reddetmelidir.	32 6,3	22 4,3	50 9,8	127 24,9	280 54,8	4,17	1,16
27	Mesleki gelişme fırsatlarında kadınlara ve erkeklere eşit haklar tanınmalıdır.	11 2,2	12 2,3	25 4,9	83 16,2	380 74,4	4,58	0,86
28	Evlilikte erkeğin öğrenim düzeyi kadından yüksek olmalıdır.	295 57,7	114 22,3	46 9,0	41 8,0	15 2,9	1,76	1,09
29	Bir kadın cinsel ilişkiyi evlendikten sonra yaşamalıdır.	161 31,5	51 10,0	83 16,2	68 13,3	148 29,0	2,98	1,62
30	Ailede erkek çocuğun öğrenim görmesine öncelik tanınmalıdır.	386 75,5	84 16,4	19 3,7	16 3,1	6 1,2	1,37	0,79
31	Erkeğin evleneceği kadın bakire olmalıdır.	254 49,7	79 15,5	70 13,7	54 10,6	54 10,6	2,16	1,40
32	Alışveriş yapma, fatura ödeme gibi ev dışı işlerle erkek uğraşmalıdır.	258 50,5	104 20,4	53 10,4	52 10,2	44 8,6	2,06	1,33
33	Erkekler statüsü yüksek olan mesleklerde çalışmalıdır.	269 52,6	119 23,3	60 11,7	53 10,4	10 2,0	1,85	1,10
34	Ailede kazancın nasıl kullanılacağına erkek karar vermelidir.	329 64,4	109 21,3	40 7,8	23 4,5	10 2,0	1,58	0,95
35	Bir erkek gerektiğinde karısını dövmelidir.	470 92,0	23 4,5	12 2,3	4 0,8	2 0,4	1,13	0,50
36	Evlilikte gebelikten korunmak sadece kadının sorumluluğudur.	430 84,1	56 11,0	14 2,7	6 1,2	5 1,0	1,23	0,65
37	Bir kadın hastaneye gittiğinde kadın doktora muayene olmalıdır.	337 65,9	82 16,0	32 6,3	42 8,2	18 3,5	1,67	1,12
38	Evlilikte erkeğin yaşı kadından büyük olmalıdır.	249 48,7	81 15,9	84 16,4	71 13,9	26 5,1	2,10	1,28

Tablo 14 incelendiğinde ‘ailede kararları eşler birlikte almalıdır’ cümlesi en yüksek ortalama değere sahip 4,71 ve ‘evlilikte çocuk sahibi olma kararını eşler birlikte vermelidir’ cümlesi ikinci en yüksek ortalama değere sahip 4,67 olduğu görülmektedir. Bu veriler doğrultusunda deneklerin çoğunluğu bu cümlelere ‘kesinlikle katılıyorum’ ve ‘katılıyorum’ yanıtlarını vermişlerdir. Evlilikte kadın ve erkek bireylerin genel kararları ve çocuk sahibi olma konusunda kararları birlikte almaları eşitlikçi bir bakış açısına sahip olduklarını ifade etmektedir. Eşler arasında

birbirlerinin fikirlerine önem verme ve ortak kararlar alabilme sağlıklı ve uzun bir evlilik hayatı sürdürmenin kaçınılmaz noktasıdır.

Veriler incelendiğinde ‘bir erkeğin karısını aldatması normal karşılanmalıdır’ cümlesi en düşük ortalama değere sahip 1,15 ve ‘kadının erkek çocuk doğurması onun değerini artırır’ cümlesi en düşük ikinci ortalama değere sahip 1,18 olduğu görülmektedir. Çalışmaya katılan deneklerin kadının değerinin erkek çocuk doğurmak ile ifade edilmediğini ‘kesinlikle katılmıyorum’ ve ‘katılmıyorum’ seçenekleri ile ifade ettikleri görülmektedir.

4.4. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği’ne İlişkin Analizler

Araştırmanın bu bölümünde toplumsal cinsiyet rollerini tutum ölçeğine ilişkin analizlere yer verilmektedir. Bu kapsamda öncelikle katılımcıların ölçeğin bütününden ve alt boyutlarından aldıkları ortalama, minimum ve maksimum puanlara yer verilmiş ardından bu puanların katılımcıların demografik özelliklerine göre farklılık analizleri gerçekleştirilmiştir.

4.4.1. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği Ortalama ve Puan Dağılımları

Toplumsal cinsiyet rollerini tutum ölçeği ve alt boyutlarının ortalama, minimum ve maksimum puan dağılımları aşağıda yer alan Tablo 15’te belirtilmektedir.

Tablo 4.15: Katılımcıların TCRTÖ ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puan Ortalamalarının Dağılımı

Ölçeğin Alt Boyutları	N	Ortalama	Min. Puan	Max. Puan
Eşitlikçi Cinsiyet Rollerini	511	36	8	40
Kadın Cinsiyet Rollerini	511	31	10	40
Erkek Cinsiyet Rollerini	511	26	6	30
Evlilikte Cinsiyet Rollerini	511	36	14	40
Geleneksel Cinsiyet Rollerini	511	32	8	40
TCRT Ölçeği	511	162	76	190

Tablo 4.15’e bakıldığında deneklerin Toplumsal Cinsiyet Rol Tutum Ölçeği ve alt boyutlarından elde etmiş oldukları ortanca puanların dağılımı verilmiştir.

Katılımcıların alacak oldukları en yüksek puan 190’dır. Bu sayı katılımcıların toplumsal cinsiyet rollerini çerçevesinde eşitlikçi anlayışa yatkın olduğunu ifade etmektedir. Katılımcıların TCRTÖ’den alacak oldukları en düşük puan 38’dir. Bu sayı katılımcıların toplumsal cinsiyet rollerini çerçevesinde geleneksel anlayışa yatkın

olduğunu ifade etmektedir. Bu çalışmada katılımcıların TCRTÖ'den aldıkları maximum puan 190, minimum puan 76 ve ortalama puanın 162 olduğu tespit edilmiştir.

Alt boyutlardan olan eşitlikçi cinsiyet rolü; 'eşler boşandığında mallar eşit paylaşılmalıdır' ve 'evlilikte çocuk sahibi olma kararlarını eşler birlikte almalıdır' gibi tutum cümlelerini ifade etmektedir. Katılımcıların eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutundan alabilecekleri en yüksek puan 40, en düşük puan 8'dir. Yüksek puan almaları eşitlikçi tutuma sahip olduklarını, düşük puan almaları geleneksel tutuma sahip olduklarını ifade etmektedir. Tabloya göre katılımcıların eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları ortalama puanın 36, en yüksek puanın 40 ve en düşük puanın 8 olduğu görülmektedir.

Bir diğer alt boyutlardan olan kadın cinsiyet rolü; 'bir kadın akşamları tek başına sokağa çıkabilmelidir' ve 'bir genç kızın flört etmesine ailesi izin vermelidir' gibi tutum cümlelerini ifade etmektedir. Katılımcıların kadın cinsiyet rolü alt boyutundan alabilecekleri en yüksek puan 40, en düşük puan 8'dir. Yüksek puan almaları kadın cinsiyet rolü ile ilgili eşitlikçi tutuma sahip olduklarını, düşük puan almaları kadın cinsiyet rolü ile ilgili geleneksel tutuma sahip olduklarını ifade etmektedir. Tabloya göre katılımcıların kadın cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları ortalama puanın 31, en yüksek puanın 40, en düşük puanın 10 olduğu görülmektedir.

Erkek cinsiyet rolü alt boyutunda; 'erkekler statüsü yüksek olan mesleklerde çalışmalıdır' ve 'evlilikte erkeğin öğrenim düzeyi kadından yüksek olmalıdır' gibi tutum cümlelerini ifade etmektedir. Katılımcıların erkek cinsiyet rolü alt boyutundan alabilecekleri en yüksek puan 30, en düşük puan 6'dır. Yüksek puan almaları erkek cinsiyet rolleri ile ilgili eşitlikçi tutuma sahip olduklarını, düşük puan almaları erkek cinsiyet rolleri ile ilgili geleneksel tutuma sahip olduklarını ifade etmektedir. Tabloya göre katılımcıların erkek cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları ortalama puanın 26, en yüksek puanın 30 ve en düşük puanın 6 olduğu görülmektedir.

Alt boyutlardan evlilikte cinsiyet rolü; 'bir erkeğin karısını aldatması normal karşılanmalıdır' ve 'kadının yaşamı ile ilgili kararları kocası vermelidir' gibi tutum cümlelerini ifade etmektedir. Katılımcıların evlilikte cinsiyet rolü alt boyutundan alabilecekleri en yüksek puan 40, en düşük puan 8'dir. Yüksek puan almaları evlilikte cinsiyet rolleri ile ilgili eşitlikçi tutuma sahip olduklarını, düşük puan

almaları evlilikte cinsiyet rolleri ile ilgili geleneksel tutuma sahip olduklarını ifade etmektedir. Tabloya göre katılımcıların evlilikte cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları ortalama puanın 36, en yüksek puanın 40, en düşük puanın 14 olduğu görülmektedir.

Son olarak geleneksel cinsiyet rolü alt boyutunda; ‘evin reisi erkektir’ ve ‘alışveriş yapma, fatura ödeme gibi ev dışı işlerle erkek uğraşmalıdır’ gibi tutum cümlelerini ifade etmektedir. Katılımcıların geleneksel cinsiyet rolü alt boyutundan alabilecekleri en yüksek puan 40, en düşük puan 8’dir. Yüksek puan almaları geleneksel cinsiyet rolleri ile ilgili eşitlikçi tutuma sahip olduklarını, düşük puan almaları geleneksel cinsiyet rolleri ile ilgili geleneksel tutuma sahip olduklarını ifade etmektedir. Tabloya göre katılımcıların geleneksel cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları ortalama puanın 32, en yüksek puanın 40, en düşük puanın 8 olduğu görülmektedir.

Çalışmaya göre katılımcıların TCRTÖ’nün tüm alt boyutlarından aldığı ortalama puanlar incelendiğinde toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutuma yatkın oldukları belirlenmiştir.

4.4.2. TCRTÖ ile Alt Boyutlarının Puan ve Ortalamalarının Demografik Değişkenlere Göre Dağılımı

Araştırmanın alt problemlerinden “Toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının bazı demografik özelliklere (cinsiyet, yaş, eğitim durumu, medeni durum, çocuk sayısı ve gelir algılanan düzeyi) göre anlamlı farklılık göstermek midir” ifadesine incelemek amacıyla katılımcıların bazı demografik değişkenlere göre TCRTÖ ve alt boyutlarının puan ortalamalarının dağılımları ve fark analizleri gerçekleştirilmiş ve aşağıdaki tablolarda gösterilerek yorumlanmıştır.

Tablo 4.16: Katılımcıların Cinsiyet Demografik Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Boyutlarının Puan ve Ortalamalarının Dağılımı

Demografik Özellikler	N	Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Kadın Cinsiyet Rolü	Evlilikte Cinsiyet Rolü	Erkek Cinsiyet Rolü	Geleneksel Cinsiyet Rolü	TCRTÖ
Cinsiyet	511	Ortalama	Ortalama	Ortalama	Ortalama	Ortalama	Ortalama
Kadın	399	36	31	37	26	32	163
Erkek	112	35	30	35	26	30	158
		f: 0,000 p: 0,985	f: 0,456 p: 0,500	f: 14,76 p: 0,000	f: 3,920 p: 0,048	f: 1,273 p: 0,260	f: 0,357 p: 0,551

Tablo 4.16 incelendiğinde ‘evlilikte cinsiyet rolü’ puan ortalamalarına göre kadınların (37) erkeklerden (35) daha yüksek olduğu görülmektedir. ‘Erkek cinsiyet rolü’ puan ortalamalarına bakıldığında kadın (26) ve erkek (26) ortalamalarının eşit olduğu görülmektedir. p değerinin 0,05’ten büyük olması anlamlı bir fark olduğunu ifade etmektedir. Verilere göre erkek cinsiyet rol tutumunda olan kadın ve erkeklerin benzer bakış açısına sahip oldukları görülmüştür.

Tablo 4.17: Katılımcıların Yaş Grubu Demografik Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Boyutlarının Puan ve Ortalamalarının Dağılımı

Demografik Özellikler	N	Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Kadın Cinsiyet Rolü	Evlilikte Cinsiyet Rolü	Erkek Cinsiyet Rolü	Geleneksel Cinsiyet Rolü	TCRTÖ
Yaş Grubu	511	Ortalama	Ortalama	Ortalama	Ortalama	Ortalama	Ortalama
18-24 Yaş	323	37	33	37	27	34	171
25-34 Yaş	134	34	27	35	24	28	151
35 Yaş ve Üzeri	54	31	23	34	23	25	138
		f: 54,85 p: 0,000	f: 80,49 p: 0,000	f: 26,77 p: 0,000	f: 37,46 p: 0,000	f: 55,97 p: 0,000	f: 73,85 p: 0,000

Tablo 4.17 incelendiğinde 18-24 yaş aralığındaki katılımcıların TCRTÖ ortalamalarının (171), 25-34 yaş (151) ve 35 yaş üzeri (138) katılımcılardan daha yüksek olduğu belirlenmiştir. İstatistiksel verilere bakıldığında p değerinin 0,05’ten küçük olduğu tespit edilmiş ve anlamlı bir fark olduğu ortaya çıkmıştır. Yaş ortalaması yükseldikçe geleneksel cinsiyet rol tutumunun arttığı tespit edilmiştir.

Tablo 4.18: Katılımcıların Eğitim Düzeyi Demografik Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Boyutlarının Puan ve Ortalamalarının Dağılımı

Demografik Özellikler	N	Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Kadın Cinsiyet Rolü	Evlilikte Cinsiyet Rolü	Erkek Cinsiyet Rolü	Geleneksel Cinsiyet Rolü	TCRTÖ
Eğitim Düzeyi	511	Ortalama	Ortalama	Ortalama	Ortalama	Ortalama	Ortalama
İlköğretim	3	23	21	28	24	28	125
Lise	29	34	27	35	26	29	152
Üniversite	436	36	31	37	26	32	164
Yüksek Lisans	33	35	29	36	24	30	156
Doktora	10	33	24	33	21	25	138
		f: 7,51 p: 0,000	f: 5,97 p: 0,000	f: 6,28 p: 0,000	f: 4,856 p: 0,001	f: 3,873 p: 0,004	f: 6,323 p: 0,000

Tablo 4.18 incelendiğinde üniversite eğitim düzeyindeki katılımcıların TCRTÖ ortalamalarının (164), ilköğretim (125), lise (152), yüksek lisans (156) ve doktora (138) düzeyindeki katılımcılara göre yüksek olduğu görülmektedir. İstatistiksel veriler ışığında bakıldığında p değerinin ortalamasının 0,05'ten küçük olduğu görülmüş olup, aralarında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Eğitim düzeyi düşük veya yüksek katılımcılarda toplumsal cinsiyet rol tutumları düşükken, eğitim düzeyi üniversite olan katılımcılarda toplumsal cinsiyet rol tutumlarının yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.19: Katılımcıların Medeni Durum Demografik Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Boyutlarının Puan ve Ortalamalarının Dağılımı

Demografik Özellikler	N	Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Kadın Cinsiyet Rolü	Evlilikte Cinsiyet Rolü	Erkek Cinsiyet Rolü	Geleneksel Cinsiyet Rolü	TCRTÖ
Medeni Durum	511	Ortalama	Ortalama	Ortalama	Ortalama	Ortalama	Ortalama
Evli	134	33	25	34	23	26	143
Bekar	377	37	33	37	27	33	169
		f: 24,78 p: 0,000	f: 4,97 p: 0,026	f: 10,98 p: 0,001	f: 4,41 p: 0,036	f: 11,64 p: 0,001	f: 4,35 p: 0,037

Tablo 4.19'a bakıldığında bekar katılımcıların ortalamalarının (169) evli katılımcıların ortalamalarından (143) yüksek olduğu görülmektedir. p değerinin ortalamasının ise 0,05'ten küçük olduğu analiz edilmiş ve aralarında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Bekar bireyler eşitlikçi cinsiyet rol tutumlarına evli bireylere göre daha yakındır.

Tablo 4.20: Katılımcıların Çocuk Durumu Demografik Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Boyutlarının Puan ve Ortalamalarının Dağılımı

Demografik Özellikler	N	Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Kadın Cinsiyet Rolü	Evlilikte Cinsiyet Rolü	Erkek Cinsiyet Rolü	Geleneksel Cinsiyet Rolü	TCRTÖ
Çocuk Durumu	511	Ortalama	Ortalama	Ortalama	Ortalama	Ortalama	Ortalama
Var	107	32	24	34	23	26	141

Yok	404	37	33	37	26	33	167
		f: 22,94	f: 1,681	f: 8,314	f: 0,922	f: 6,993	f: 1,216
		p: 0,000	p: 0,195	p: 0,004	p: 0,337	p: 0,008	p: 0,271

Tablo 4.20 incelendiğinde eşitlikçi cinsiyet rol tutumunun çocuk sahibi olan bireylerde 32, çocuk sahibi olmayan bireylerde 37 olduğu görülmektedir. Çocuk sahibi olmak ile eşitlikçi cinsiyet rol tutumu arasında anlamlı bir fark vardır. Çocuk sahibi olmayan katılımcılar eşitlikçi cinsiyet rol tutumuna sahiptir diyebiliriz. Benzer şekilde evlilikte ve geleneksel cinsiyet rol tutumları ile çocuk sahibi olma arasında anlamlı bir fark vardır.

Tablo 4.21: Katılımcıların Gelir Düzeyi Demografik Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Boyutlarının Puan ve Ortalamalarının Dağılımı

Demografik Özellikler	N	Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Kadın Cinsiyet Rolü	Evlilikte Cinsiyet Rolü	Erkek Cinsiyet Rolü	Geleneksel Cinsiyet Rolü	TCRTÖ
Gelir Düzeyi	511	Ortalama	Ortalama	Ortalama	Ortalama	Ortalama	Ortalama
Düşük	54	36	32	37	26	32	166
Orta	422	36	31	36	26	32	162
Yüksek	35	34	28	35	23	29	151
		f: 1,655	f: 3,894	f: 2,799	f: 6,118	f: 2,617	f: 4,093
		p: 0,192	p: 0,021	p: 0,062	p: 0,002	p: 0,074	p: 0,017

Tablo 4.21 incelendiğinde düşük gelir düzeyine sahip katılımcıların ortalamalarının (166), orta (162) ve yüksek (151) gelir düzeyine sahip katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. p değerinin 0,05'ten küçük olduğu analiz edilerek anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Gelir düzeyi yükseldikçe eşitlikçi cinsiyet rol tutumu artmaktadır.

4.5. Evlilik Beklentisi Ölçeğine İlişkin Demografik Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde “Evlilik beklentisi bazı demografik değişkenlere (cinsiyet, yaş, eğitim durumu, medeni durum, çocuk sayısı ve algılanan gelir düzeyi) göre anlamlı farklılık göstermekte midir” alt problemine cevap aranmaktadır. Bu amaçla gerçekleştirilen fark analizleri bulgularına ve yorumlara aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 4.22: Katılımcıların Medeni Durum Demografik Değişkeni ile Evlilik Beklentisine İlişkin Bulgular

Medeni Durum	N	Ort.	S.S.	F	Sig. (p)
Evli	134	3,20	0,61	19,32	0,000
Bekar	377	3,48	0,38		

N:511; Ort: Ortalama, S.S.: Standart Sapma

Tablo 4.22'ye göre 377 bekar ve 134 evli katılımcı olduğu görülmektedir. p değeri 0,05'ten küçük ($p < 0,05$) olduğu için medeni durum ve evlilik beklentisi arasında anlamlı bir fark olduğu söylenebilir. Evli katılımcıların ortalamasının 3,20 ve bekar katılımcıların ortalamasının 3,48 olduğu ve dolayısı ile bekar katılımcıların evlilikten beklentilerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Tablo 4.23: Katılımcıların Cinsiyet Demografik Değişkeni ile Evlilik Beklentisine İlişkin Bulgular

Cinsiyet	N	Ort.	S.S.	F	Sig. (p)
Kadın	399	3,38	0,48	1,67	0,197
Erkek	112	3,51	0,39		

N:511; Ort: Ortalama, S.S.: Standart Sapma

Tablo 4.23 incelendiğinde, kadın katılımcıların 399 ve erkek katılımcıların 112 kişi olduğu görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre p değeri 0,05'ten büyük olduğu için (0,197) cinsiyet ile evlilik beklentisi arasında anlamlı bir fark olduğu ifade edilemez.

Tablo 4.24: Katılımcıların Çocuk Sahibi Olma Demografik Değişkeni ile Evlilik Beklentisine İlişkin Bulgular

Çocuk Durumu	N	Ort.	S.S.	F	Sig. (p)
Var	107	3,12	0,63	25,25	0,000
Yok	404	3,49	0,38		

N:511; Ort: Ortalama, S.S.: Standart Sapma

Tablo 4.24'e bakıldığında katılımcılardan 107 kişinin çocuk sahibi olduğu ve 404 kişinin çocuk sahibi olmadığı görülmektedir. p değeri 0,05'ten küçük (0,000) olduğu için aralarında anlamlı bir fark vardır. Çocuk sahibi olmayan katılımcıların ortalamasının 3,49 ve çocuk sahibi olan katılımcıların ortalamasının 3,12 olduğu

görülmektedir. Çocuk sahibi olmayan bireylerin evlilik beklentilerinin çocuk sahibi olan bireylere göre daha yüksek olduğu kabul edilmiştir.

Tablo 4.25: Katılımcıların Yaş Grubu Demografik Değişkeni ile Evlilik Beklentisine İlişkin Bulgular

Yaş Grubu	N	Ort.	S.S.	F	Sig. (p)
18-24 Yaş	323	3,52	0,38		
25-34 Yaş	134	3,32	0,41	35,18	0,000
35 Yaş ve Üzeri	54	3,00	0,72		

N:511; Ort: Ortalama, S.S.: Standart Sapma

Tablo 4.25 incelendiğinde, çalışmaya katılım sağlayan 18-24 yaş aralığında 323, 25-34 yaş aralığında 134 ve 35 yaş ve üzeri aralıkta 54 kişinin olduğu görülmektedir. p değeri 0,05'ten küçük (0,000) olduğu için aralarında anlamlı bir fark olduğu anlaşılmaktadır. 18-24 yaş aralığında 3,52 ortalamasının, 25-34 yaş aralığında 3,32 ortalamasının ve 35 yaş üzerinde 3,00 ortalamasının olduğu düşünüldüğünde, yaşı daha genç olan katılımcıların evlilik beklentilerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.26: Katılımcıların Eğitim Durumu Demografik Değişkeni ile Evlilik Beklentisine İlişkin Bulgular

Eğitim Durumu	N	Ort.	S.S.	F	Sig. (p)
İlköğretim	3	2,10	0,52		
Lise	29	3,15	0,84		
Üniversite	436	3,44	0,42	9,35	0,000
Yüksek Lisans	33	3,38	0,40		
Doktora	10	3,29	0,25		

N:511; Ort: Ortalama, S.S.: Standart Sapma

Tablo 4.26'e bakıldığında ilköğretim düzeyinden 3, lise düzeyinden 29, üniversite düzeyinden 436, yüksek lisans düzeyinden 33 ve doktora düzeyinden 10 kişi katılımcı olmuştur. Analize göre p değeri 0,05'ten küçüktür (0,000) ve aralarında anlamlı bir fark olduğu söylenebilir. Üniversite düzeyi katılımcılarının ortalamasının (3,44), yüksek lisans düzeyi katılımcılarının ortalamasının (3,38), doktora düzeyi katılımcılarının ortalamasının (3,29), lise düzeyi katılımcılarının ortalamasının (3,15)

ve ilköğretim eğitim düzeyindeki katılımcıların ortalamasının (2,10) olduğu görülmüştür. Üniversite eğitim düzeyinde olan yani evlilik çağına yakın olan katılımcıların evlilik beklentilerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.27: Katılımcıların Gelir Düzeyi Demografik Değişkeni ile Evlilik Beklentisine İlişkin Bulgular

Gelir Düzeyi	N	Ort.	S.S.	F	Sig. (p)
Düşük	54	3,43	0,50		
Orta	422	3,41	0,44	0,27	0,758
Yüksek	35	3,36	0,62		

N:511; Ort: Ortalama, S.S.: Standart Sapma

Tablo 4.27 incelendiğinde düşük gelir düzeyine sahip 54, orta gelir düzeyine sahip 422 ve yüksek gelir düzeyine sahip 35 katılımcı olduğu görülmektedir. p değeri 0,05'ten büyük (0,758) olduğu için aralarında anlamlı bir fark yoktur bu sebeple yorum yapılamamış, istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilememiştir.

4.6.Toplumsal Cinsiyet Rol Tutumları ve Evlilik Beklentisi Arasındaki İlişki Analizleri

Araştırmanın bu bölümünde “Toplumsal cinsiyet rol tutumları ile evlilik beklentisi arasında anlamlı bir ilişki bulunmakta mıdır?” alt problemi irdelenmektedir. Bu çerçevede bu iki değişken arasında ilişki olup olmadığı korelasyon ve regresyon analizleri ile incelenmiş ve bulgular aşağıda bulunan tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 4.28: Evlilik Beklentisi ile Toplumsal Cinsiyet Roller Değişkenleri Arasındaki Korelasyon Tablosu

		Evlilik Beklentisi	Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Kadın Cinsiyet Rolü	Evlilikte Cinsiyet Rolü	Erkek Cinsiyet Rolü	Geleneksel Cinsiyet Rolü	TCRTÖ
Evlilik Beklentisi	Pearson (r)	1	0,420	0,160	0,044	0,136	0,022	0,171
	Sig. (p)	-	0,000	0,000	0,316	0,002	0,623	0,000
	N	511	511	511	511	511	511	511

r: Pearson Korelasyon Katsayısı, p: Anlamlılık düzeyi

Tablo 4.28 incelendiğinde TCRTÖ ile evlilik beklentisi arasında anlamlı ($p=0,00$, $p<0,05$) bir ilişki olduğu saptanmıştır. Pearson katsayısı ($r=0,171$) değeri ile bu ilişkinin güçlü ve pozitif olduğu tespit edilmiştir. Evlilik beklentisi arttıkça toplumsal cinsiyet rol tutumları da artmaktadır. Başka bir ifadeyle eşitlikçi cinsiyet rol tutumuna sahip olan bireylerin evlilik beklentilerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu bireylerin evlilik beklentileri iş bölümü yapmak, kararların ortak alınması ve eşit haklara sahip olmak şeklinde özetlenebilir.

Tablo 4.29: Evlilik Beklentisi ile Toplumsal Cinsiyet Rollerini Değişkenleri Arasındaki Regresyon Analizi

Bağımsız Değişken	B	SH _B	β	t	R/R ²	F	Sig. (p)
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	0,039	0,004	0,420	10,427	0,42/0,17	108,72	0,000
Kadın Cinsiyet Rolü	0,010	0,003	0,160	3,665	0,16/0,02	13,431	0,000
Evlilik Cinsiyet Rolü	0,015	0,005	0,136	3,102	0,13/0,07	9,620	0,002
Erkek Cinsiyet Rolü	0,005	0,005	0,044	1,004	0,04/0,00	1,007	0,316
Geleneksel Cinsiyet Rolü	0,001	0,003	0,022	0,491	0,02/-0,00	0,242	0,623
TCRTÖ	0,003	0,001	0,171	3,918	0,17/0,02	15,34	0,000

Bağımlı Değişken: Evlilik Beklentisi, **TCRTÖ:** Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği

Tablo 4.29 incelendiğinde evlilik beklentisi ve eşitlikçi cinsiyet rolü arasında (%0,17), eşitlikçi cinsiyet rolü arasında (%0,02) ve evlilikte cinsiyet rolü arasında (%0,07) şeklinde bir etki olduğu görülmektedir. Evlilik beklentisi ve eşitlikçi cinsiyet rolü arasında pozitif ve güçlü bir etki olduğu tespit edilmiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Araştırma kapsamında toplumsal cinsiyet rol tutumlarının alt boyutlarıyla beraber evlilik beklentisine ilişkin etkileri incelenmiştir. Araştırmada evlilik beklentisi ve toplumsal cinsiyet rol tutumları arasında bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda araştırmaya katılan bireylerin fikirlerinin bazı demografik değişkenlere (yaş, cinsiyet, medeni hal, çocuk sahibi olma durumu, öğrenim düzeyi ve gelir düzeyi) göre nasıl değişiklik gösterdiği ifade edilmiştir.

Toplumsal cinsiyet rol tutumları ve evlilik beklentisi üzerine daha önce yapılmış başka bir araştırma olmayıp, konusu itibari ile özgün bir çalışmadır. Ayrıca evlilik beklentisi üzerine literatürde kısıtlı çalışmalar olduğu bilinmektedir. Bu çalışma ile katılımcılar bünyesinde bireylerin evlilik beklentisine bakış açıları ortaya çıkarılmıştır, böylece evlilik beklentisi üzerine yapılacak araştırmalar için benzer ve farklı yönlerin değerlendirilmesine imkan sağlayacak bir çalışma olmuştur.

Çalışmada yapılan tüm analizler araştırma sorularının sırasına göre uygun şekilde düzenlenmiştir. Konu ile ilgili alan araştırması ve taraması yapacak olan akademisyenler için öneriler hazırlanmıştır. Elde edilen verilerden hareketle diğer araştırmacılara önerilerde bulunulmuştur.

Araştırma içinde ilk olarak demografik değişkenler arasındaki ilişkilere bakılmış olup, varyans analizi ve diğer analizlerin sonuçları şu şekilde yansımıştır:

- Katılımcıların toplumsal cinsiyet rol tutumları ile evlilik beklentisine bakış açıları arasındaki ilişkiye bakıldığında, bu iki değişken arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Verilere göre toplumsal cinsiyet rol tutumlarından eşitlikçi cinsiyet rol tutumuna sahip bireylerin evlilik beklentilerinin yüksek olduğu görülmüştür. Buna göre; kadın ve erkeğin eşit

haklara sahip olması gerektiğini düşünen katılımcıların evlilik hayatındaki sorumlulukları da birlikte yürütmek istediği söylenebilir.

- Demografik değişkenler ile toplumsal cinsiyet rolleri tutumu arasında ilişki incelendiğinde aralarında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeğini demografik değişkenler ile bazı alt boyutlarına bakıldığında veriler şu şekildedir; yaş ortalaması arttıkça geleneksel cinsiyet rol tutumunun arttığı görülmüştür. Bekar katılımcıların evli katılımcılara göre eşitlikçi cinsiyet rol tutumuna daha çok sahip olduğu görülmüştür. Çocuk sahibi olmayan katılımcıların eşitlikçi cinsiyet rol tutumuna sahip olduğu görülmüştür ve gelir düzeyi arttıkça eşitlikçi cinsiyet rol tutumunun artmakta olduğu görülmüştür.
- Demografik değişkenler ile evlilik beklentisi arasındaki ilişki incelendiğinde cinsiyet ve gelir düzeyi değişkeni dışında diğer değişkenler ile aralarında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Cinsiyet ve gelir düzeyi ile evlilik beklentisi arasında anlamlı bir fark yoktur. Bekar, çocuk sahibi olmayan, yaş aralığı 18-34 olan ve eğitim düzeyi üniversite olan katılımcıların evlilik beklentilerinin yüksek olduğu görülmüştür.
- Evlilik beklentisi ile toplumsal cinsiyet rolleri tutumu arasındaki korelasyona bakıldığında aralarında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Pearson katsayısı ($r=0,171$) değeri ile bu ilişkinin güçlü ve pozitif olduğu belirlenmiştir. Evlilik beklentisi arttıkça toplumsal cinsiyet rol tutumları da artmaktadır. Başka bir ifadeyle eşitlikçi cinsiyet rol tutumuna sahip olan bireylerin evlilik beklentilerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu bireylerin evlilik beklentileri iş bölümü yapmak, kararların ortak alınması ve eşit haklara sahip olmak şeklinde özetlenebilir.
- Evlilik beklentisi ile toplumsal cinsiyet rolleri tutumu alt boyutları arasındaki regresyon analizine bakıldığında, eşitlikçi cinsiyet rolü arasında (%0,17), kadın cinsiyet rolü arasında (%0,02) ve evlilikte cinsiyet rolü arasında (%0,07) şeklinde bir etki olduğu görülmektedir. Evlilik beklentisi ve eşitlikçi cinsiyet rolü arasında pozitif ve güçlü bir etki olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcılara yöneltilen ‘Evlilikte ya da evlendikten sonra ev işlerinde alacağınız sorumluluklar nelerdir?’ sorusuna verilen cevaplar sonucunda, bekar katılımcıların evli katılımcılara göre ev içi sorumlulukları üstlenme ve

işbirliğine açık olma konusunda daha yüksek cevaplar verdiği görülmüştür. Kadın katılımcıların ev işlerinin hepsini üstlenme noktasında yüksek cevap verdiği görülmüştür. Bu doğrultuda ev içi sorumlulukları kadın katılımcıların daha çok üstlendiği görülmüştür.

- Katılımcılara yöneltilen ‘Çocuk sahibi olduktan sonra çocuk ile ilgili alacağınız sorumluluklar nelerdir?’ sorusuna verilen cevaplar sonucunda; kadın katılımcıların erkek katılımcılara oranla daha fazla iş birliğine açık olmak istediği görülmüştür. Kadınların erkeklere oranla çocuk bakımı konusundaki tüm sorumlulukları daha fazla üstlendiği görülmüştür. Bu doğrultuda çocuk bakımı konusundaki sorumlulukların kadın katılımcılar tarafından üstlenildiği görülmüştür.

Yukarıdaki verilere göre; toplumsal cinsiyet rolleri tutumu eşitlikçi cinsiyet rol tutumuna yakın olan bireylerin evlilik beklentilerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Evlilik beklentilerinin evlenmeden önce daha yüksek olabileceği ve evlendikten sonra bu beklentilerin birebir karşılık bulamayabileceği belirtilebilir. Evlilik beklentilerinin hayat devam ettikçe düzenlenebilir ve değiştirilebilir olması evlilik kurumunun önemini ve değerini arttırmaktadır. Bu vesile ile; evlilik hayatında mutlu ve sağlıklı bir birliktelik yaşamak isteyenlerin beklentilerini değerlendirmeleri ve karşı cins ile bu beklentileri konuşup birlikte karar almalarının faydalı olacağı kanaatine varılmıştır.

Çalışma baz alındığında, bu konuyla ilgili yapılacak olan nişanlı bireylerin evlilik beklentilerinin değerlendirilmesi, evlenmek istemeyen bireylerin evlilik beklentilerinin ve toplumsal cinsiyet rol tutumlarının araştırılması gibi çalışmalar literatüre değerli katkılar sağlayacaktır.

Son dönemlerde ön plana çıkmış olan evlilik beklentisi ve toplumsal cinsiyet rolleri tutumu arasındaki ilişkiyi açıklayan ve literatüre katkı sağlayan bu çalışmanın, daha sonra yapılacak olan çalışmalara örnek olmasını arzu ederiz.

5.2. Konu ile ilgili Araştırmalar ve Tartışma

- Araştırmalar incelendiğinde, evlenmeye karar verme konusunun yaş baz alınarak incelendiği görülmüştür. Üniversite çağındaki öğrenciler ile yapılan bir çalışmada, katılımcıların %52’sinin ideal evlilik yaş aralığı olarak 26-29 yaş aralığını seçtikleri görülmüştür (Ondaş, 2007).

- Bir araştırmaya göre niversiteli katılımcıların evlilik yaşı için 22-25 yaş aralığını ideal olarak seçtikleri görülmüştür (Türkaslan & Suleymanov, 2010).
- Ekşi (2005) araştırmasında, evlenmeye hazırlık yapan kişilerle bir çalışma yapmış ve evlenecek olan gençlerin %42'sinin 20-24 yaş grubunda olduklarını ve %40'ının 25-29 yaş grubunda olduklarını saptamıştır.
- Bu araştırmalar ışığında, niversite çağındaki gençlerin evlilik kararlarını yoğun olarak aldığı çağdır diyebiliriz.
- Yurtdışındaki araştırmalar incelendiğinde cinsiyet ile evlilik beklentisi konuları arasında araştırma yapıldığı görülmüştür. Jones & Nelson (1996) araştırmalarına göre kızların evlilikten beklentileri erkeklerin evlilik beklentilerine göre daha iyimser olduğu saptanmıştır. Aynı zamanda da kız ve erkekler arasında evlilik beklentisine dair bariz farklar olmadığını göstermiştir.
- Kaufman'ın (2005) araştırmasına göre ergenlik dönemine giren gençlerin evlilik isteklerinin olduğu ve yaşları büyüdükçe bu taleplerinin de arttığı görülmüştür. Yetişkinliğe adım attıkları zaman evlenmek için karar almak çok önemli bir konu olmakta ve bu duruma karşı davranışları değişebilmektedir.
- Alandaki son çalışmalara bakıldığında evlilik için ideal olan yaşın 20-25 yaşlar olduğu görülmektedir (Plotnick, 2007). Bu zaman zarfını da değerlendirdiğimizde niversite çağına denk geldiği görülmektedir.
- Madsen'in (1986) yaptığı çalışmada bekar bireylerin evlilikten beklentilerinin, cinsiyet, yaş ve kontrol odağı ile arasındaki ilişki gözlemlenmiştir. Araştırmaya bekar olan 66 erkek, bekar olan 70 kadın, evli olan 51 erkek ve evli olan 50 kadın katılmıştır. Sonuca göre bekar kadınların evlilik beklentisi konusunda erkeklere göre daha gerçekçi bir tutum içinde oldukları görülmüştür. 25 yaşında ve daha büyük olanların beklentiler leğine göre daha gerçekçi beklentilere sahip oldukları tespit edilmiştir. İlk defa evlenecek olan kişilerde ve orta yaş bireylerde gerçekçi olmayan evlilik beklentilerinin olduğu saptanmıştır.

- Uraz'ın (1979) yürüttüğü çalışma 111 üniversite öğrencisinin katılımı ile olmuştur. Kadın katılımcıların evlilikteki ilişkilere, erkek katılımcıların ise daha çok manevi değerler ile fiziksel görünüme önem verdikleri saptanmıştır.

5.3. Öneriler

- Araştırmaya katılan katılımcıların sadece İstanbul ilini kapsamaması sonuçların genellenebilir olmasını kısıtlayabilmektedir. Örneklem grubunun daha geniş tutulması araştırmanın daha çok genellenebilmesini sağlayacaktır.
- Aynı çalışma boşanmış bireyler üzerinde uygulanabilir ve sonuçlar arasındaki farklılıklara bakılabilir.
- Sosyal medyanın toplumsal cinsiyet rol tutumlarına etkisi düşünüldüğünde, evlilik beklentisine olan etkisi de araştırılabilir.
- Çocuk sahibi olan bireylerin çocuklarının yaş ortalamasının çok ya da az olmasının evlilik beklentisini etkileyip etkilemediği üzerine bir çalışma yapılabilir.
- Toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ve evlilik beklentisi arasındaki farklar ve benzerlikler nitel veriler ışığında da ortaya çıkarılabilir.
- Evlilik beklentisini etkileyen, toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun alt boyutu olan eşitlikçi cinsiyet rol tutumu üzerinde çalışma yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Ağdemir, S. (1991). Aile Ve Eğitim. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 1(1).
- Akner, N., ve Eren, Ş. (2013). Toplumsal cinsiyet bağlamında evlilik programları. *Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 2-20.
- Akman, Y. (1992). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Meslek, Evlilik Ve Geleceğe Yönelik Beklentileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(7).
- Alkan, E. (2019). *Örgütsel Cinsiyet Rollerini: Yetkinliklerin Cinsiyet Algısı Ve Bireylerin İş Tercihlerine Etkisi* (Doctoral Dissertation, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Attanapola, C. T. (2004). Changing gender roles and health impacts among female workers in export-processing industries in Sri Lanka. *Social science & medicine*, 58(11), 2301-2312.
- AYDIN, M. (1990). Aile sosyolojisi.
- Aydın, Y. D. D. B., & Kavuncu, U. A. N. Farklı Sosyo-Ekonomik Düzeylerdeki Lise Öğrencilerinde Cinsiyet Rollerinin Araştırılması.
- Bahr, J. S., Chappell, B. C. ve Leigh, K. G. (1983). Age at Marriage, Role Enactment, Role Consensus and Marital Satisfaction. *Journal of Marriage and the Family*, 45(4), 795-803.
- Baltaş, Z., & Baltaş, A. (1998). Stres ve başa çıkma yolları. *Remzi Kitabevi*.
- Bartholomew, K., & Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: a test of a four-category model. *Journal of personality and social psychology*, 61(2), 226.
- Batool, S. S., & Khalid, R. (2012). Emotional Intelligence: A predictor of marital quality in Pakistani couples. Emotional intelligence as a predictor of marital adjustment to infertility *International Journal of Research Studies in Psychology* 57 *Pakistan Journal of Psychological Research*, 27(1), 65-88.
- Bayraktar, Y. Y. D. Türkçe Sözlük'te Evlilik Kavramına İlişkin Sözcüklerin Anlamsal Tasnifi. *Uluslararası Dede Korkut Bilgi Şöleni Ve Deli Dönmez'e Ad Verme Çalıştayı'nın Bildiriler Betiği*, 171.

- Bowlby, J. (2013). Bağlanma. (Çev., T. V. Soylu) İstanbul: Pinhan Yayıncılık.
- Bradbury, T. N. and Fincham, F. D. (1988). Individual Difference Variables in Close Relationships: A Contextual Model in Marriage as an Integrative Framework. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54(4), 713-721.
- Bradbury, T. N., Fincham, F. D. & Beach, S. R. H. (2000). Research on the nature and determinants of marital aatisfaction: A decade in review. *Journal of Marriage and the Family*, 62, 964-980.
- Budak, H., ve Küçükşen, K. (2018). Türkiye'nin sosyal tansformasyon sürecinde Y kuşasının “toplumsal cinsiyet rolü” tutumları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17 (66), 561-576.
- Budak, S. (2017). Psikoloji Sözlüğü (5. basım). Ankara: Sanat Yayınları.
- Burç, P. E. (2018). Evlilik Ve Aile Olguları Üzerinden Gündelik Hayata Sosyo-Kültürel Bir Bakış. *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(13), 135-141.
- Burger, J. M. (2006). Kişilik. (Çev. İ. D. Erguvan Sarıoğlu). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Burgess, Ernest W. (1939). “Predictive factors in the success or failure of marriage.” *Living January*. Burgess Papers, Box 23, Folder 4 located in Special Collections Research Center, Joseph Regenstein Library, University of Chicago.
- Canatan, K., & Yıldırım, E. (2016). Aile Sosyolojisi. İstanbul: Açılım.
- Canel, Nilgün A. (2007). Ailede Problem Çözme, Evlilik Doyumu ve Örnek Bir Grup Çalışmasının Sınanması, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Canel, Nilgün A. (2012). Evlilik ve Aile Hayatı (2. Baskı), İstanbul: Aile Eğitim Program.
- Celkan, H.Y. (1991) “Aile Kurumunda Süreklilik Ve Değişme”, *Türk Ailesi Ansiklopedisi*,4,31-32, Ankara.
- Curun, F. (2006). Yüklemeler, İletişim Çatışmaları, Cinsiyet ve Cinsiyet Rolü Yönelimi ile Evlilik Doyumu Arasındaki İlişki. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Ana Bilim Dalı.

- Çağ, P., & Yıldırım, İ. (2016). Evlilik Doyumunu Yordayan İlişkisel Ve Kişisel Değişkenler. *Turkish Psychological Counseling And Guidance Journal*, 4(39).
- Çakıcı, D. (2011). Şema Kuramının Okuduğunu Anlama Sürecindeki Rolü. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (30), 77-86.
- Çelik, M. (2006). Evlilik doyum ölçeği geliştirme çalışması (Yüksek lisans tezi).
- Çelik, M. (2006). Evlilik Doyum Ölçeği Geliştirme Çalışması. *Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana*.
- Demir, Y., & Durmuş, E. (2015). Uzun evlilikler: Bir yastıkta kırk yıl.
- Dikeçligil, Beylü F. (2014). Aileye Dair Kabullerin Ezber Bozumu (Editör: Mustafa Aydın), *Aile Sosyolojisi Yazıları*, Ankara: Açılım Kitap, 13-50.
- Dökmen, Z. Y. (2004). Toplumsal cinsiyet (ikinci baskı). İstanbul: Sistem Yayıncılık
- Dökmen, Z. Y. (2012). Toplumsal Cinsiyet: Sosyal Psikolojik Açıklamalar. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Dökmen, Z. Y. (2018). Toplumsal cinsiyet sosyal psikolojik açıklamalar. (9. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Ekşi, B. (2005). Evliliğe hazırlık aşamasındaki karı-koca adaylarının evlilik ve anne-baba olma üzerine düşünceleri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 8(8).
- Ekşi, H., Güneş, F., & Yaman, N. (2018). Öğretmenlerin Evlilik Uyumlarının Psikolojik İyi Oluşları Ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini Açısından İncelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi*, 8(50), 203-233.
- Erkal, M. E. (1993). Türk Aile Yapısı ve Bazı Meseleler. *Sosyoloji Konferansları*, (24), 15.
- Ertürk, E., & Bedük, A. (2015). Sosyal mübadele teorisi bağlamında güç mesafesi ve örgütsel adalet algılamalarının örgütsel vatandaşlık davranışı üzerindeki etkisi. *İşletme Bilimi Dergisi*, 3(1), 1-19.
- Erzeybek, B., & Çifçi, E. G. (2019). Akademisyen kadınların toplumsal cinsiyet rolleri ve evlilik uyumu. *Sosyal Çalışma Dergisi*, 3(1), 61-80.
- Esen, E., Soylu, Y., Siyez, D. M., & Demirgürz, G. (2017). Üniversite Öğrencilerinde Toplumsal Cinsiyet Algısının Toplumsal Cinsiyet Rolü Ve

- Cinsiyet Değişkenlerine Göre İncelenmesi. *E-International Journal Of Educational Research*, 8(1).
- Fowers, B. J. (1993). Psychology as public philosophy: An illustration of the moral dimension of psychology with marital research. *Journal of Theoretical and Philosophical Psychology*, 13(2), 124-136.
- Glenn, N.D. (1991). The recent trend in marital success in the united states. *Journal*
- Gökçe, B. (1976). Aile ve aile tipleri üzerine bir inceleme. *Hacettepe Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 8(12), 46-47.
- Gökkaya, F. (1994). Anne-Babaların Cinsiyet Rolü Algıları Ve Cinsiyete Uygun Çocuk Yetiştirme Eğilimleri İle Okul Öncesi Çocuklarının Cinsiyet Rolü Gelişimi (Oyuncak Tercihi İle) Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir*.
- Güldü, Ö., & Kart, M. E. (2009). Toplumsal cinsiyet rolleri ve siyasal tutumlar: Sosyal psikolojik bir değerlendirme. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 64(03), 97-116.
- Gündüz Kalan, Ö. (2010). Reklamda Çocuğun Toplumsal Cinsiyet Teorisi Bağlamında Konumlandırılması: 'Kinder'reklam Filmleri Üzerine Bir İnceleme. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi| Istanbul University Faculty of Communication Journal*, 1(38), 75-89.
- Haqq, C. M., & Donahoe, P. K. (1998). Regulation of sexual dimorphism in mammals. *Physiological Reviews*, 78(1), 1-33.
- Hesselbart, S. (1981). An evaluation of sex role theories: the clash between idealism and reality. *ACR North American Advances*.
- Johannesen-Schmidt, M. C., & Eagly, A. H. (2002). Another look at sex differences in preferred mate characteristics: The effects of endorsing the traditional female gender role. *Psychology of Women Quarterly*, 26(4), 322-328.
- Jones, G. D., & Nelson, E. S. (1996). Expectations of marriage among college students from intact and non-intact homes. *Journal of Divorce and Remarriage*, 26, 171-189.
- Kafesoğlu, İ. (1997). *Türk Millî Kültürü*, İstanbul.

- Kalaycı, Ş. (2010). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri* (Vol. 5). Ankara, Turkey: Asil Yayın Dağıtım.
- Kaufman, G. (2005). Gender role attitudes and college students' work and family expectations. *Gender Issues*, 22(2), 58-71.
- Kara, Z. (2010). Küresel cinsiyet yapılanmasından postmodern feminizme.
- Kavak, A. K. (2018). *Evlilik birliğinin korunması* (Master's thesis, Çankaya Üniversitesi).
- Kışlak, Ş. T. (1997). Evlilik uyumu ile nedensellik ve sorumluluk yüklemeleri arasındaki ilişkiler. *Türk Psikoloji Dergisi*, 12(40), 55-64.
- Koçak, A. (1999). Davranışların nedenlerini algılama: Yükleme. Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi, 1(1), 108-120.
- Larson, J. H., & Holman, T. B. (1994). Premarital Predictors Of Marital Quality And Stability. *Family Relations*, 228-237.
- Macionis, J. J. (1987). *Sociology*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Madsen, R. B. (1986). The relationship of age, sex, and locus-of-control with single persons expectations of marriage. Dissertation/Thesis. Kansas City, University of Missouri, United States of Amerika: ProQuest Dissertations. 8627062
- Martin, C. L., & Halverson Jr, C. F. (1981). A schematic processing model of sex typing and stereotyping in children. *Child development*, 1119-1134.
- Nazlı, Serap (2014). *Aile Danışmanlığı* (11. Baskı), Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ondaş, B. (2007). Üniversite öğrencilerinin evlilik ve eş seçimiyle ilgili görüşlerinin incelenmesi. *Gazi Üniversitesi: Ankara*.
- Ökten, S. (2009). Toplumsal Cinsiyet Ve İktidar: Güneydoğu Anadolu Bölgesinin Toplumsal Cinsiyet Düzeni. *Journal Of International Social Research*, 2(8).
- Özgüven, İ. E. (2000). *Evlilik ve Aile Terapisi*. Ankara: PDREM Yayınları.
- Özgüven, İ.E. (2001). *Ailede İletişim ve Yaşam*. Ankara: PDR Yayınları.
- Özsoysal, S. ve Baş, A. U. ve Aysan, F. (2016). Evlilik beklentisi ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Mersin Üniv. Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 119-128.

- Özüğurlu, K. (2013). Evlilik Raporu (Evlilik-Aile Ve Yaşam Birlikteliği). *Altın Kitaplar. İstanbul.*
- Plotnick, R. D. (2007). Adolescent expectations and desires about marriage and parenthood. *Journal of Adolescence*, 30(6), 943-963.
- Santrock, J. W. (2014). Ergenlik (14. Baskı). (Çev. D. M. Siyez). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Sezen, L. (2005). Türkiye'de Evlenme Biçimleri, A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, 27,185-194.
- Shields, S. Ve Dicicco, E. (2011). The Social Psychology of Sex and Gender: From Gender Differences to Doing Gender. *Psychology of Women Quarterly*, 35 (3): 491-499.
- Sokolski, D.M. & Hendrick, S.S. (1999). Marital satisfaction. *American Journal of Family Therapy*, 26(1), 39-49.
- Söylemez, İ. Y., & Berksun, O. E. (2011). *Evlilik Uyum Ve Aile İşlevleri Ölçeği Geliştirme: Güvenirlik Ve Geçerlik Çalışması* (Doctoral Dissertation, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı).
- Sporakowski, M.J., & Hughston, G. (1978). Prescriptions for happy marriage: Adjustments and satisfactions of couples married 50 years or more. *The Family Coordinator*, 27, 321-327.
- Stanley, S. M., Ragan, E. P., Rhoades, G.K. & Markman, H.J. (2012). Examining changes in relationship adjustment and life satisfaction in marriage. *Journal of Family Psychology*, 26(1), 165-170.
- TAYA (Türkiye Aile Yapısı Araştırması). (2013). Türkiye Aile Yapısı Araştırması Tespitler, Öneriler, Ankara: Ankara Üniversitesi Açık Ders.
- Teke, Esmâ (2017). Üniversite Öğrencilerinin Evlilik ve Aileye Bakışı, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Tellioglu, P., & Özdemir, H. (2018). Kırsal Kesimde Yaşayan Evli Kadınların Aile İşlevlerinin Evlilik Uyumuna Etkisi. *Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 127-140.

- Thibaut, J. W. & Kelley, H. H. (1959). *Social psychology of groups*. New York: Willey.
- Tuzcu, A. (2017). *Evli Bireylerde Kişilik Özelliklerinin Evlilik Uyumu Ve Evlilik Doyumu Üzerine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Arel Üniversitesi, İstanbul.
- Türkarşlan, N., & Suleymanov, A. Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin Evlilik Konusundaki Görüş Ve Düşünceleri-Azerbaycan Ve Türkiye Karşılaştırması. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, (5).
- Uraz, G. (1979). *Müstakbel eşten beklentiler üzerine bir inceleme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Üçgül, Ş. (2019). *Evlilik Beklentisinin Ve Evlenme Türlerinin Evlilik Hoşnutsuzluğuna Etkisi Konya Örneği*. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Ülken, Hilmi Z. (1991). Aile(Derleyenler: Beylü Dikeçligil, Ahmet Çiğdem), Aile Yazıları 1 Temel Kavramlar: Yapı ve Tarihi Süreç, Ankara: Bilim Serisi, 37-42.
- Vargel Pehlivan, P. (2017). *Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Kuramsal Yaklaşımlar: Bir Literatür Taraması*.
- Vatandaş, C. (2007). Toplumsal cinsiyet ve cinsiyet rollerinin algılanışı. *Sosyoloji Konferansları*, (35), 29-56.
- Vefikuluçay, D., Zeyneloğlu, S., Eroğlu, K. ve Taşkın, L. (2007). Kafkas üniversitesi son sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açıları. *Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*,1, 26-38.
- Waller, M. R. ve Mc Lanahan, S. S. (2005). “His” and “her” marriage expectations: Determinants and consequences. *Journal of Marriage and Family*, 67 (1), 53-67.
- White, Lynn K. 1983. “Determinants of spousal interaction: Marital structure or marital happiness.” *Journal of Marriage and the Family*. 45 (3): 511-519.
- Yağmurlu, B. (2012). Çocuklukta Sosyal Gelişim. *Psikolojiye Giriş (iç.) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları*, 134-163.

- Yalçın, H. (2014). Evlilik Uyumu İle Sosyodemografik Özellikler Arasındaki İlişki.
- Yalçın, H., Arslan-Kılıçoğlu, E. ve Acar, A. (2017). Gençlerin evlilik ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(52), 858-865.
- Yılmaz, A. (2001). Eşler arasındaki uyum: Kuramsal yaklaşımlar ve görgül çalışmalar. *Aile ve Toplum Dergisi*, 4(1), 49-58.
- Yılmaz, A ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Zeyneloğlu, S., ve Terzioğlu, F. (2011). Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özellikleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 409-420.

EKLER

Ek-1: DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

Evlilik Beklentisi ve Toplumsal Cinsiyet Rollerine Üzerine bir Araştırma

BU ANKET FORMU İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ, SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ, AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI İÇİN HAZIRLANMIŞTIR. SİZLERDEN EDİNİLEN BİLGİLER TAMAMEN BİLİMSEL AMAÇLI KULLANILACAKTIR. KATKILARINIZ ÇOK DEĞERLİDİR. KATILIMINIZ İÇİN TEŞEKKÜRLER...

Kişisel Bilgi Formu:

1. Cinsiyet:
2. Yaş:
3. Eğitim Düzeyi:
  - İlköğretim
  - Lise
  - Üniversite
  - Yüksek lisans
  - Doktora ve üzeri
4. Medeni Durum:
  - Evli
  - Bekar
5. Çocuk:
  - Var
  - Yok
6. Sosyoekonomik Durum:
  - Düşük
  - Orta
  - Yüksek
7. Ev işlerinden hangilerini genellikle siz yerine getiriyorsunuz? / Ev işlerinden hangilerini evlenince yerine getirmeyi düşünürsünüz? Kısaca Açıklayınız.
8. Çocuk Bakımı ile ilgili sorumluluk/görevleriniz nelerdir? / Çocuk sahibi olduktan sonra çocuk bakımı ile ilgili sorumluluk/görevleriniz neler olmalıdır? Kısaca Açıklayınız.

Ek-2: EVLİLİK BEKLENTİSİ ÖLÇEĞİ

Lütfen aşağıdaki ölçekte yer alan her bir ifadeyi cevaplayınız. Sadece aklınıza ilk geleni işaretleyiniz. Doğru ya da yanlış cevap yoktur. İfadelerin yorumları bireylere göre değişebilir. Lütfen gelecekteki evliliğinizin neye benzeyeceğini hayal ederek aklınıza ilk gelen cevabı işaretleyiniz. Teşekkürler.

	Tamamen Katılmıyorum	Katılmıyorum	Nötrüm	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1- Evliliğim yaşadığım tüm diğer yakın ilişkilerden daha yoğun olacak.					
2- Eşim ve ben cinselliğe eşit şekilde önem vereceğiz.					
3- Ben ve eşim benzer temizlik alışkanlıklarına sahip olacağız.					
4- Gelirlerimizi düzenli bir şekilde korumak zor olacak.					
5- Birbirimizden yardım istemek bir sorun oluşturmayacak.					
6- Eşim oldukça çekici biri olacak.					
7. Her ikimizin de yapacağı belli başlı ev işleri olacak.					
8- Yalnız başına geçirilen zaman birlikte geçirilen zaman kadar önemli olmayacak.					
9- Romantik aşkın sürdürülmesi mutlu evliliğimiz için anahtar unsur olacaktır.					
10- Eşim ve ben aynı zamanda çocuk sahibi olmak isteyeceğiz.					
11- Eğer işimde terfi edersem ve başka bir şehre taşınmamız gerekirse eşim benimle birlikte gelmeye kesinlikle gönüllü olacaktır.					
12- Evlilikteki doyumumuz cinsel hayatımızın yansıması olacaktır.					
13-Eşim çok güçlü bir mizah duygusuna sahip olacak.					
14- Her ikimiz de gerekirse evlilik danışmanına gitme konusunda gönüllü olacağız.					
15- Eşim ve ben birbirimize karşı oldukça şefkatli olacağız.					
16- Çocuk sahibi olmak her ikimizin de evlilik doyumunu geliştirecek.					
17- Eşim ne istediğimi ve neyle mutlu olacağımı içgüdüsel olarak bilecek.					

18- Eşim beni anlama konusunda sorun yaşayacak.					
19- Eşimin vücudunun bozulması benim için sorun olmaz.					
20- Eşim hayatımı şenlendirecek.					
21- Eşim beni her zaman dinleyecek.					
22-Eşimin eksik yanlarını göstererek onu değiştirebileceğim.					
23- Birbirimize öfkeleneceğiz.					
24- Cinsellik her zaman heyecan verici olacak.					
25-Her zaman duygularımızı açıkça ifade edebileceğiz.					
26-Eşim ve ben tatillerimizi hangimizin ailesiyle birlikte geçireceğimiz konusunda aynı görüşte olacağız.					
27-Kararlarımızı her zaman birlikte alacağız.					
28-Eşimin sadakatiyle ilgili kuşku duyacağım.					
29-Tüm kavgalarımız hızlı bir şekilde çözümlenecek.					
30-Eşim evlilik yıldönümü gibi önemli tarihleri unutacak.					
31-Eşim otomatik olarak ailemdeki kişileri sevecek.					
32-Ev işlerini eşit bir şekilde paylaşacağız.					
33-Eşim kararlarını alırken her zaman bana danışacak.					
34-Her zaman aşırı duygusal yakınlığımız olacak.					
35-Eşim ve ben çok fazla tartışacağız.					
36-Eşim ve ben yemeklerimizi her zaman birlikte yiyeceğiz.					
37-Benzer ilgilerimizin tümünü paylaşacağız.					
38-Kayınlarım ile geçinmem zor olacak.					
39-Eğer eşime kendisiyle ilgili bazı şeyleri değiştirmesini söylersem benimle aynı fikirde olacak.					
40-Eşim karşı cinsten birisini asla çekici bulmayacak.					

Ek-3: TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUM ÖLÇEĞİ

Bu ölçekteki cümleler, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarınızı belirlemek için hazırlanmıştır. Sonuçlar yalnızca araştırma amacıyla kullanılacaktır. Bu cümlelerden hiçbirisinin doğru ya da yanlış cevabı yoktur. Her cümle ile ilgili görüş, kişiden kişiye değişebilir. Her cümle ile ilgili görüşünüzü belirtirken, önce cümleyi dikkatlice okuyunuz sonra, cümlede belirtilen düşüncenin, sizin düşünce ve duygularınıza ne derecede uygun olduğuna karar veriniz.

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Kızlar, ekonomik bağımsızlıklarını kazandıklarında ailelerinden ayrı yaşayabilmelidir.					
2. Erkeğin evde her dediği yapılmalıdır.					
3. Kadının yapacağı meslekler ile erkeğin yapacağı meslekler ayrı olmalıdır.					
4. Evlilikte çocuk sahibi olma kararını eşler birlikte vermelidir.					
5. Bir genç kızın evleneceği kişiyi seçmesinde son sözü baba söylemelidir.					
6. Kadının erkek çocuk doğurması onun değerini artırır.					
7. Kadının doğurganlık özelliği nedeniyle, iş başvurularında erkekler tercih edilmelidir.					
8. Ailede ev işleri, eşler arasında eşit paylaşılmalıdır.					
9. Kadının yaşamıyla ilgili kararları kocası vermelidir.					
10. Kadınlar kocalarıyla anlaşamadıkları konularda tartışmak yerine susmayı tercih etmelidir.					
11. Bir genç kız, evlenene kadar babasının sözünü dinlemelidir.					
12. Ailenin maddi olanaklarından kız ve erkek çocuk eşit yararlanmalıdır.					
13. Çalışma yaşamında kadınlara ve erkeklere eşit ücret ödenmelidir.					
14. Bir erkeğin karısını aldatması normal karşılanmalıdır.					
15. Kadının çocuğu olmuyorsa erkek tekrar evlenmelidir.					
16. Kadının temel görevi anneliktir.					
17. Evin reisi erkektir.					

18. Dul kadın da dul erkek gibi yalnız başına yaşayabilmelidir.					
19. Bir genç kızın, flört etmesine ailesi izin vermelidir.					
20. Ailede kararları eşler birlikte almalıdır.					
21. Bir kadın akşamları tek başına sokağa çıkabilmelidir.					
22. Eşler boşandığında mallar eşit paylaşılmalıdır.					
23. Kız bebeğe pembe, erkek bebeğe mavi renkli giysiler giydirilmelidir.					
24. Erkeğin en önemli görevi evini geçindirmektir.					
25. Erkeğin maddi gücü yeterliyse kadın çalışmamalıdır.					
26. Evlilikte, kadın istemediği zaman cinsel ilişkiyi reddetmelidir.					
27. Mesleki gelişme fırsatlarında kadınlara ve erkeklere eşit haklar tanınmalıdır.					
28. Evlilikte erkeğin öğrenim düzeyi kadından yüksek olmalıdır.					
29. Bir kadın cinsel ilişkiyi evlendikten sonra yaşmalıdır.					
30. Ailede erkek çocuğun öğrenim görmesine öncelik tanınmalıdır.					
31. Erkeğin evleneceği kadın bakire olmalıdır.					
32. Alışveriş yapma, fatura ödeme gibi ev dışı işlerle erkek uğraşmalıdır.					
33. Erkekler statüsü yüksek olan mesleklerde çalışmalıdır.					
34. Ailede kazancın nasıl kullanılacağına erkek karar vermelidir.					
35. Bir erkek gerektiğinde karısını dövmelidir.					
36. Evlilikte gebelikten korunmak sadece kadının sorumluluğudur.					
37. Bir kadın hastaneye gittiğinde kadın doktora muayene olmalıdır.					
38. Evlilikte erkeğin yaşı kadından büyük olmalıdır.					

Ek-4: EVLİLİK BEKLENTİSİ ÖLÇEĞİ KULLANIM İZİNİ

gönderen: **FERDA AYSAN** <

alıcı: Saliha Fatma BAŞER

<s

tarih: 10 Ağu 2019 23:06

konu: Re: Evlilik Beklentisi Ölçeği Kullanım İzni

Sayın Saliha Fatma Başer

Evlilik beklentisi ölçeğini kullanabilirsiniz .,Çalışmalarınızda başarılar dilerim .,

Ferda Aysan

27 Tem 2019 01:59 Saliha Fatma BAŞER yazdı:

Sayın Hocam Merhaba,

Yüksek Lisans tez çalışmamda "Evlilik beklentisi ölçeği"nizi kullanmayı planlıyorum. Uygun görürseniz, ölçeğin maddelerini ve izin verdiğinizize dair mailinizi almak isterim.

Saygılarımla...

Saliha Fatma BAL

Sabahattin Zaim Üniversitesi, Aile Danışmanlığı ve Eğitimi Yüksek Lisans (Tezli)

ÖZGEÇMİŞ

Saliha Fatma BAL

A.EĞİTİM

Yüksek Lisans: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Aile Danışmanlığı ve Eğitimi Anabilim Dalı Aile Danışmanlığı ve Eğitimi Bölümü, 2021, İstanbul

Lisans: Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, 2014, Ankara

B.MESLEKİ DENEYİMİ

2014 – Halen Aile, Çalışma ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Gelişimcisi

C.YAYINLAR

Lisans Tezi: Evlilikten Beklentiler ile Cinsiyet Rolü Arasındaki İlişki

D.SEMİNERLER

- H.Ü Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi Bölümü, ‘2. Ulusal Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kongresi’, 2009

- Turgut Özal Üniversitesi, ‘Dünden Bugüne Çocuk Gelişimi Konferansı’, 2013